

जन्मो तस्म भगवती अरहती सम्मासम्भूद्धरुम् ।

ଆମ୍ବାଦି ଶ୍ରୀନାଥ

(नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका)

धर्मचक्र प्रवर्तन मुद्रामा शाक्यमूर्ति बृद्ध
 (सारनाथ, कासी, चारों घटाव्यादी)

બંધ ૨૪, અંક ૪, ને.સં. ૧૧૧૬ (૨૦૫૩) આવણપૂર્ણમા બુ.સં. ૨૫૪૦ ઇ.સ. ૧૯૬૬ અગષ્ટ

अध्ययन यानाः चव्येगु बानिया विकास ज्वीगु विषवद्
वचु विद्याविज्ञात । पं. रत्नकाजी वज्राचार्यया सभा-
पतिवद् जूँ उगु सभाम पुरस्कृत जूँपि छसीकथ मुशी
अमरा शाक्य, सुधी सुदर्शना दर्शनधारी थ मिरोज
शाक्यपि खः ।

बुद्धपूजा जुल

१११६ गुलाथ्व १, किपू—

श्रीलङ्काया स्वीन्याह्य बौद्धतीर्थयाक्षापिसं विहार
छगुलि बौद्ध धर्मायनं छायपा: श्रीलङ्काया पठित थन-
या नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहारस बुद्धपूजा यात । प्यंगु
सम्बेजनीय बौद्धस्थानया दर्शन यानाः थन थ्रकःवःपिंगु
उगु ज्याइवलय भिक्षु सुदर्शन महास्थविरं यक्ष शनावदी-
या अन्तरालं लिपा नेपालय भिक्षुपि भुविलय चोवर,
अन्तर्वापिक, संघाटी व पात्र हया: न्हाःने तथा: पुजा
याःगु, नेपालं भिक्षुपित्त पित्युबलय दृतपि वया: गुण
याःगु, बोधिवक्ष व सर्वज्ञातु दक्षिणवय ल्लायां श्रीलङ्कां
हया: उपकार याःगु खें न्ह्यायनाविज्ञासे थुज्दःगु गुण-
प्रति कृतज्ञता द्वसे श्रीलङ्काया बौद्धपित्त सदां लसकुत
यायेगुली प्रीतिया अनुभव उवीगु खें न्ह्यायनाविज्ञात ।

सिप्फःया व्यवस्था

१११६ गुलाथ्व २, यल—

नेपालय परियत्ति शिक्षा द्वंपि हो जुयाच्वंगु व
परियत्ति शिक्षा द्वंकीपिसं न थुखेयाखे मन फासुका
वनाच्वंगु अले परियत्ति शिक्षा समिति नापं कमजोर
ज्याः हासपा अवस्थाय थ्यनाच्वंगु थोया इलय परि-
यत्ति शिक्षा समितियाके दां दयां नं उकियागु पाय्थिकथं
सदुपयोग मजूगुयात कथाः हेराकाजी सुजिकःया संयो-
जकत्वय वालेज्या जुल । हास जुयावनाच्वंगुयात ध्यानय-
तया: थुकियात पनेत नागबाहालय च्वंगु दीपकर परि-
यत्ति शिक्षायात बालाक न्ह्याकेगुया लागी सानुभाइ व
बोधि पासापिसं परियत्ति शिक्षाया द्वमित्त सफूया
व्यवस्था यानाव्यूगु जुल । थथे हे स्यनावीपि शिक्षकपित्त
नं वसः बियाव्यूगु जुल सा दीपकर परियत्ति शिक्षाया

कआय द० अंक हया: पास जूपित्त सिपाकिथं दसः
देशायेगु व्यवस्था याःगु जुल ।

श्रद्धाङ्गजलि देशात

१११६ अनलाथ्व ४, य—

थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषद्या सहलाह-
कार दुजः हर्षमुनि शाक्यया अबु महामुनि शाक्यया
चयन्यादेया बैसय् मदुग्या दुःखय् हर्षमुनि व अनया
परिवारपि निप्रति सम्बेदना द्यक्त्यासे उक्त दायक परिषदं
दिवंगत जूम्हसिया सद्गतिया कामना यानाः उगु मिनेट
मौनधारण नं यानाः श्रद्धाङ्गजलि देशात ।

मगथि स्वन

१११६ दिव्यापा १४, यल—

यलय नगरव्यापी रूपय संचालन जुयाच्वंगु बौद्ध
न्ह्यासः लिसः कासां जनसमुदायय धर्म ज्ञान सीके बीगु
नापं प्रचार प्रसारया ज्याय विशेष देन बियाच्वंगु खः ।
बु. सं. २५१४ (वि. सं. २०२८) स बौद्ध पुस्तकालय
नागबाहाः, कुतिबाहाः व त्वाःबाहाःयापिति कुतनं न्ह्यासः
लिसः कासा आयोजक समिति स्वनाः यलया निगू विहार
व वया निगू विहारव्यापी कासा संचालन जुया: सुख
जूगु खः । बु. सं. २५१६ स यल नगरव्यापी पुस्तकालय
कासा न्ह्याकाःति न्ह्याःबाहाच्वंगु थुगु कासां रजत
जयन्तीतकं न्ह्यायेकावयाच्वंगु खः । थुगु कासायात थुलं
तया: न्ह्याकांतु बनेया लागी न्ह्याःने वइगु समस्यात
चीका बनेया लागी अध्ययनमण्डल नागबाहाःया संयो-
जकत्वय बौद्ध न्ह्यासः लिसः कासा मूण्डि स्वन । १६४०
पुस्तकालया दुनेयापि ६ ह्य सदस्य दुगु उगु गुयिया
दुजःपि छसीकथं संयोजक, छ्याच्जय व दांभरिलय नेम-
चीर शाक्य, बौद्धविहार युवीसमूह, मुनीन्द्र शाक्य, अध्य-
यनमण्डल नागबाहाः व राजु शाक्य, युवा पुस्तकालय
खःसा सदस्यय बुद्धरत्न शाक्य, बौद्ध पुस्तकालय, यज्ञमान
शाक्य, आलोक पुस्तकालय, रोशन शाक्य, पद्मावती
पुस्तकालय, अजय शाक्य, महाबौद्ध पुस्तकालय व सुमन
शाक्य, अध्ययनमण्डल नागबाहाः दुश्याःगु जुल ।

नेपाल एवं बाह्यिक

(नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका)

प्रधानसम्पादक
भिक्षु कुमार काश्यप
फो. नं. २७१४२०

सम्पादक
सुवर्ण शाक्य - २१२८५५
श्रीष्टमुनि गुभाजु - २३१२२२

व्यवस्थापक
भिक्षु धर्ममूर्ति - २७१४२०

सह-व्यवस्थापक
तीर्थनारायण मानन्धर
फो. नं. २७०३८६

वितरणव्यवस्था
भिक्षु पञ्चामूर्ति - २७१४२०

वितरणव्यवस्था सहयोगी
आमणेर पञ्चामूर्ति - २७१४२०

विज्ञापन व्यवस्था
विरत्न मानन्धर - २१११८५

प्रधानकार्यालय तथा प्रकाशक
चानन्दकुटीविहार, स्वयम्भू, काठमाडौं
बो.ब. नं. ३००७, २७१४२०

वर्ष २४ अङ्क ४ ब. स. २५४० श्रावणपूर्णिमा

बौद्धवचन

यथा अगारं दुच्छन्नं, वुट्ठी समति विज्ञति ।
एवं अभावितं चित्तं, रागो समति विज्ञति ॥
यथा अगारं सुच्छन्नं, वुट्ठी न समति विज्ञति ।
एवं सुभावितं चित्तं, रागो न समति विज्ञति ॥

जसरी राम्ररी छाना नछाइएको घरमा पानी चुहिने हो, त्यसरी
नै भाविता (ध्यानाभ्यास) नभएको चित्तमा रागरूपी पानी
चुहिन्छ । जसरी राम्ररी छाना छाएको घरमा पानी चुहिँदैन
त्यसरी नै राम्रो भाविता भएको चित्तमा रागरूपी पानी पढैन ।

नन्दकुमारको अभिषेक, गृहप्रवेश, विवाह मंगलकार्य भइरहेको बेला
भिक्षाको लागि भगवान् बूद्ध प्रवेश गरी आपनो पात्र नन्दकुमारको हातमा
राखी मंगल कुरा बताई कर्क दा भगवान् ले नन्दको हातको पात्र किर्ति लिनु-
भएन । नन्दलाई विहारमा लगो प्रवृत्तित हुन्छौ कि भनी सोधनुभयो । नन्द-
ले नाई भन्न नसकी हुन्छ भनी जवाफ दिए । भगवान् ले उनलाई प्रवृत्तित
गराइदिनुभयो । एकदिन नन्दने भिक्षुहरूलाई आफू मन नपरिकन प्रवृत्तित
भइरहेको कुरा बताए । यो कुरा भगवान् छेँ पुगेपछि भगवान् ले नन्दलाई
राम्रा अप्सराहरू देखाई तिनीहरूलाई पाउने इच्छा छ भने अहिले प्रवृत्तित
जीवन विताउ र पछि पाउनेछौ भन्नुभयो । नन्दले अप्सराहरू पाउने इच्छाले
प्रवृत्तित जीवनमा ध्यान दिएर लागे । यसले गर्दा उनको आत्मव क्षय भयो ।
उनले गृहस्थ हुने इच्छा छोडे । उनको त्यो आश्रययुक्त स्वभाव देखेर भिक्षु-
हरूले भगवान्कहाँ गई सबै कुरा बताउंदा उनीहरूलाई भगवान् ले यो गाथा
बताउनुभएको हो कि नन्दको आत्मभावमा जून बेला राम्ररी छाना नछा-
एको घर ज्ञे थियो त्यो बेला उनी विचलित थिए, अहिले राम्ररी छाएको
घर ज्ञे उनको भावना बलियो भयो र उनमा विमुक्तिको स्वभाव आयो ।
अब उनको जीवन सफल भयो ।

वार्षिक रु. ६०।-

आजीवन रु. १००।-

एक प्रतिको रु. ६।-

सम्पादकीय-

स्वयम्भूको विकास

नेपालका वौद्धधर्मविलम्बीहरू काठमाडौं जिल्ला वडा नं. १२ मा अवस्थित गोश्रृंगपर्वत नामले प्रसिद्ध स्वयम्भू स्थानको विकासको वारेमा धेरैले सोचेका छन् अनि विकासको लागि काम पनि गरिरहेका छन्। नेपालका वौद्धहरूले श्रद्धा र भक्ति राखी पूजा गर्न जाने र स्वयम्भू ढाँडापर्यन्तको विश्रेष्ठत्वको ठाउँमा मर्मत गर्ने र नयाँ सिंडीहरू तथा रेलिङ्गहरूसम्म पनि राखी शोभित र सुविधायुक्त गर्दै आएका छन्। यस स्थानको विकास गर्नका लागि अग्रसर भई आउनेहरू नेवारहरू नै मात्र भनिए तापनि भोटे लामाहरूले पनि यहाँ पहिलेदेखि भक्तिभाव राखी देन दिई आइरहेका छन्। यो कुरा भने साँचै हो कि यहाँको लागि अरू जातिवाट केही पनि गरिआएको देखिँदैन।

स्वयम्भू एउटा जातीय सम्पत्ति जस्तै मात्र भइआएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा भने यसले निकै नाउँ राखिराखेको छ जसले गर्दा देशकै इज्जत रहन गएको छ। देशको इज्जत राख्ने कुनै पनि वस्तुलाई देशका विविध अधिकारलाई हात पाने कुरामा र अधिकार प्रयोग गर्नेतर्फ तन्मय उच्च ओहोदाका व्यक्तिहरूले यसतर्फ राम्ररी नै ध्यान पुऱ्याउनुपर्ने हो तर स्वयम्भूको कुरामा यसरी ध्यान पुऱ्याएको देखिँदैन। जनस्तरवाट गर्नुपर्ने काम जनस्तरवाट गर्नुपर्छ भने सरकारी स्तरवाट गर्नुपर्ने कुरा गनि अवबोध गर्नुपर्ने हो भनी जो कोहीले पनि भन्ने कुरा हो।

हामीकहाँ पशुपति विकासकोष भए भै स्वयम्भू विकासकोष हुनुमा पनि अनिवार्यता छ। यस-तर्फ सोचाइसम्म गएको पनि देखिँदैन। हिन्दू र बौद्ध दुई खलक भएको ठाउँमा दुवै नेपाल आमाका धार्मिक सम्पत्ति हुन् भने स्वयम्भू विकासकोष तत्काल स्थापना गर्नुपर्ने कुरालाई नकार्नु हुँदैन। आजकाल समानताको पाठ कसैलाई पनि सिकासनुपर्ने बेला हाइत तापनि कर्तव्यबोध गराउनेतरफ जोसुकैले पनि अग्रसर भइदिनुपर्छ। स्वयम्भू विकासकोषको प्रस्ताव सबैले राख्नुपर्छ।

हामीकहाँ लुम्बिनी विकासकोष स्थापना गरिएको छ, यो एउटा राष्ट्रको लागि ठूलो गौरव र महत्त्वको कुरा भएको छ। लुम्बिनीको विकास गर्ने कुनै धार्मिक कुरामात्र नभै महामानव नेपाल-पुत्र सिद्धार्थकुमारले बुद्धत्व प्राप्त गरी देखाएको र तिनको शान्तिनीतिवाट विश्वले सम्मान गरी राखेको हुनाले पनि हो। त्यसैले लुम्बिनी कुनै देवताको जन्म र स्थान नभई मानिसकै जन्मभूमि भएकौले नेपालले यसलाई विशेष रूपमा स्थान दिई विकास गर्नु विश्वका ठूलठूला काम कुराको पूँक्तिमा पर्न आउँछ। यसलाई पशुपति विकास र स्वयम्भू विकास जस्तै मात्र सम्भन्नहुन्न।

अर्को कुरा, स्वयम्भूको विकास गर्न विभिन्न संस्थाहरू लालायित रहेका छन्, यो पनि साहै राम्रो कुरा हो। यसरी नै स्वयम्भू क्षेत्रकै लागि भनी विभिन्न समिति नै पनि स्थापना गरिराखेका छन्। यहाँनिर एउटा काठघाउनुपर्ने कुरा के छ भने एकै ठाउँको कामको लागि धेरै समिति र धेरै नेताहरू बसी काम गर्ने गरिराखेकौले भने आपसमा मिल्न नसकेको हो कि वा नेतृत्वको होड-वाजी हो भन्ने प्रश्न उठिराखेको छ। संयुक्त रूपले एउटै संस्था गरी उपसमितिहरू बनाइएको भए राम्रो हुने हो कि भन्ने धेरैको भनाइ छ। जसो भएपनि स्वयम्भूको विकास हुनुपरेको छ। ●

महामानव र अलौकिक चमत्कार

प्रा० गणेश माली

यो विश्व प्राकृतिक नियमग्रन्तर्गत चलिरहेको छ । यो विश्व गतिशील परमाणु र अणुहरूको क्रियाशील जमघट हो, जहाँ प्रशिक्षण परिवर्तन भइरहन्छ । प्राकृतिक नियमहरूग्रन्तर्गत परिवर्तन हुँदाहुँदे आजको अवस्थासम्म आएको छ, र यसरी तै अनन्तसम्म गइ-रहनेछ ।

परिवर्तन र विकासको क्रममा यहाँ जीवकोष-हरू बने, विस्तारे एक कोषीय र बहुकोषीय साना जीव-हरू बने । क्रमशः ठूला ठूला जीवहरू बने । क्रमशः मेरु-दण्डयुक्त प्राणीहरू बने, मानवजाति उत्पन्न भयो, अनि परिवर्तन हुँदाहुँदे आजको अवस्थासम्म आइपुर्यो । प्राकृतिक नियमग्रन्तर्गत घटेका यो सबै विश्वका घटनाहरू आश्चर्यजनक छन्, तर अभ्यन्तरसम्म हेर्दा ती घटनाहरूमित्रं कुनै अनौकिकता वा नियमविपरीत कुराहरू देखिन्दैनन् ।

यस विश्वको सबभन्दा आश्चर्यजनक उत्पत्ति मानवमस्तिष्ठक रहेको छ । मानवमस्तिष्ठकले विज्ञानका नियमहरू अर्थात् प्रकृतिका नियमहरू खोजी निकालेका छन्, यही मस्तिष्ठकले प्राकृतिक घटनाहरूलाई व्याख्या गर्ने क्रममा अन्धविद्यासहरू पनि सूजना गरेका छन् । यही मस्तिष्ठकले नं भूत-प्रेत देवी-देवताहरू सूजना गरी उनीहरूलाई अलौकिक चमत्कारपूर्ण शक्तिहरूले भरी दिएको छ ।

मानवजातिमा महामानवहरू पनि जामे । आकूले गहन, मनन, चिन्तन तपस्या गरी पत्तालगाएका ज्ञान र सत्यका कुराहरूलाई मानवकल्याणार्थ उनीहरूले

प्रचार गरे । मानवकल्याणार्थ कामहरू पनि गरे । उनीहरूका धेरे शिष्यहरू पनि भए । उनीहरूको मृत्यु-पश्चात् पनि अनन्य भक्तिका कारण भक्तजन वा शिष्यहरूले महामानवहरूको जीवनीमा अलौकिक चमत्कारपूर्ण घटनाहरूले भरिदिए । यो सबै कल्पनाशील, सिर्जनशील मानवमस्तिष्ठकके देन हो ।

आज विज्ञानको युग छ । त्यसेले आज अधिकांश व्यक्तिहरू विज्ञान र प्राकृतिक नियममा थड्डा राख्छन् । अलौकिक चमत्कारपूर्ण कुराहरूले प्रभाव पानै जमाना विस्तारे जाँदैछ । कवि वा दार्शनिकले खेकहरूले महामानवहरूको जीवनीलाई जनतामा प्रभावकारी बनाउन जुन अलौकिक चमत्कारपूर्ण अलंकारहरूले भरिदिएका छन्, आज आएर तिनीहरूको औचित्यता समाप्त प्रायः भैसकेको छ ।

बालिमको र व्यासले रामायण र महाभारत लेखदा जुन अलौकिक चमत्कारपूर्ण अलंकारहरू राम र कृष्णको जीवनीमा जोडिदिए, त्यसै सिलसिलामा ऐतिहासिक पुरुष सिद्धार्थ गौतमबुद्धको जीवनीमा पनि जोडिदिएका छन् । तिद्वार्थको जन्म अलौकिक छ-आमाको कोखबाट उनी जन्मन्छन् र जन्मनेवित्तके सात पाइला टेकी घोषणा गर्दैन् ‘म संसारमा श्रेष्ठ छु’ । गौतमका आन्तरिक द्वन्दहरू ‘मार’ को रूपमा चित्रण गरिदिएको छ । महाभिनिष्ठकमणको बेला देवताहरूले आई घोडाको टापमुनि आवाज ननिस्कोस् भनी हत्केला राखिदिएका थिए । भगवान् बुद्धले समय समयमा आपनो योगमाया प्रकट गरी शरीरबाट आगो

पानीको वा तेजको वर्षा गर्थे । शायद ऐतिहासिक व्यक्ति भएकोले होला राम र कृष्णको तुलनामा गौतम बुद्धसित कमै अलौकिक चमत्कारहरू जोडिएका छन् ।

उसबेला जम्मै घटनाहरू चमत्कार रूपमा दोहोरिई दोहोरिई घटनेमाथि मानिसहरू विश्वास गर्थे, राम, कृष्ण जस्तै बुद्ध पनि अरु ६ बुद्धहरू आए जस्तै त्यही सिलसिलामा आएको कुरा लेखिएको छ, जब कि इतिहासले एउटै बुद्ध-गौतमबुद्धको मात्र अस्तित्वलाई स्वीकारेको छ । शायद यस्तो विश्वास त्यसबेलाको जनमानसमा भएर होला गौतमबुद्धलाई तथागत अर्थात् त्यसे आएका (जसरी आए अरु बुद्ध) को उपाधि दिइएको छ ।

त्यस्तै पुनर्जन्म अर्थात् व्यक्ति मरणोपरान्त पुनः जन्मन्थ र केरि संसारको दुःखचक्रमा फैस्छ, र यो चक्र जन्मजन्मान्तर चलिनै रहन्छ भन्ये, त्यसबेलाका मानिसहरू विश्वास गर्दथे । यसै कारण स्वयं गौतम बुद्धले आफ्ना अगाडिका जन्महरूको कुरालाई लिएर जातकका कथाहरू बताएकाछन् । यी कथाहरूमा जनावरहरू पनि मान्छेले जस्तै विचार गर्ने सामर्थ्य राख्दथे, जुन अप्राकृतिक घटनाहरू थिए किन कि मानवको जस्तो उच्चस्तरको मस्तिष्क अरु जनावरहरूमा पाइएको छैन, न पहिले नै थिए होला ।

तृष्णाको सर्वथा क्षयबाट यसै जन्ममा (पुनर्जन्म नभए पनि) निर्वण अथवा सर्वथा शान्ति प्राप्त हुन्छ, यस कुरालाई बुद्ध र उनका अनें उनी पछिका शिष्यहरूले आफ्नो अनुभवबाट सत्य भएको प्रमाणित गरेका हुन् तर प्रत्येक निर्वणप्राप्त व्यक्तिले आप्नो अगाडिका जन्महरूलाई छर्लज्ज देखेको कुरा बताएका छैनन् । तंपनि गौतम बुद्धले निर्वण प्राप्ति-पछि घोषणा गरेका यी शब्दहरूले उनको पुनर्जन्मप्रतिको

ग्रास्थालाई प्रछट पारेको छ ।

“अनेक जन्म संसारमा दौड लगाउँदै गृहकारको खोजीमा दौडे— केरि केरि जन्म हुन् दुःख हो । गृहकारक ! (केरि केरि शरीर बनाउने) अब देखो, अब घर बनाउन सक्ने छैनौ । तिभ्या सबै घर बनाउने सामग्रीहरू भंग भइसके, मूल आड दिने काठ नै चक्नाचूर भैसक्यो, तृष्णाको क्षयबाट चत्त संस्काररहित भइसक्यो ।”

जुन सन्देश महामानवहरूले हाँझो कल्याणार्थ दिएका छन् चाहे अलौकिक चमत्कारले उनीहरूको जीवनलाई सिँगारौं वा नसिँगारौं, उत्तिङ्ग मूल्यवान् छ । विशेष गरी महायानी ग्रन्थहरूमा गौतम बुद्धलाई माथि उठाएर झण्डे झण्डे ईश्वरको दाँजोपस्म मुन्याएको छ । शायद त्यति बेला, जब महायानी ग्रन्थहरू बने, जनमानसमा धर्मप्रति र स्वयं बुद्धप्रति श्रद्धा जगाउन त्यसो गर्नु आवश्यक पनि थियो होला तर यसले गर्दा बुद्धको मल शिक्षामा भन्दा उनकै पूजाअर्जामा मानिसहरूले ध्यान दिन थाले, जुन कुरा शायद उनी स्वयं मनपराउँदैन्थे । भगवान्को रूपप्रति मोहित भई हेरिरहने एकजना व्यक्तिलाई लक्ष्य गरेर उनले भनेका थिए ‘मेरो रूपलाई हेरेर के गर्हौं, वक्कल, मंत्रे दिएका उपदेशहरू अनुसार आचरण गर ।’

आज विज्ञानको युगमा वैज्ञानिक बुद्धधर्मको यथार्थ स्वरूपलाई प्रचार प्रसार गर्नु अत्यन्त आवश्यक भएको छ । बुद्धधर्मको वैज्ञानिकतालाई अनेकन विद्वान् हरूले पनि स्वीकारेका छन् । वैज्ञानिक युगको धर्म बुद्धधर्मलाई आफ्नो स्वच्छरूपमा जनमानससमक्ष राख्ने बेला अब आइसकेको छ ।

त्यस्तै संसारका अन्य धर्महरूबाट पनि अलौकिक चमत्कारपूर्ण खोलभित्रका असली शिक्षाहरू जनमानस समक्ष ल्याउनु समयानुकूल भएको छ । ●

बौद्धजगत्‌मा सम्राट्‌ अशोक

-पवन शाक्य

हेटौडा-३

करीब २६५ ई. पू. तिर भारतवर्षमा एउटा विशाल राज्य थियो । त्यस राज्यको नाम मगध र राज्य-धानीको नाम पाटलीपुत्र थियो । त्यस समयमा मगध देशका नरेश थिए सम्राट्‌ अशोक । मगधराज्यलाई एउटा शक्तिशाली राज्य मानिन्थ्यो । सम्राट्‌ अशोक प्रियदर्शी एवं बीर राजा थिए । यिनका पिताको नाम विन्दुसार थियो । सम्राट्‌ अशोकले ३७ वर्षसम्म राज्य गरे । यिनका वंशजहरूमा बढी राजगद्वी सहाल्ने यिनैलाई मानिन्छ । कलिञ्जको लडाईपछि यिनी शाक्यमुनी भगवान्‌ बुद्धको अनुयायी बने । त्यही समयमा यिनैलाई नेपालको पवित्रभूमि घुम्ने इच्छा जाग्यो । आफ्ना गुरु बौद्धभिक्षु उपगुप्तसेंग आज्ञा लिई नेपालमा आए । नेपाल राज्य प्राचीनकालदेखिने बौद्धतीर्थस्थलले प्रख्यात थिए । सम्राट्‌ अशोकको साथमा उनको धर्मपत्नी रानी तिथ्यरक्षिता, छोरी चारूमती र प्रजाहरू पनि थिए । त्यस बेला धार्मिक स्थिति राज्ञ थियो । नेपाल भगवान्‌ बुद्धको जन्मस्थल भएको हुनाले पनि यो गौरव प्राप्त थियो । यहाँको ठूलो महाचेत्य स्वयम्भूको दर्शन गर्ने पाउँदा सम्राट्‌ अशोकले आफूलाई धन्य ठाने । त्यस्तै विभिन्न पुण्यस्थलहरूको पनि दर्शन गरे । दर्शनको साथ-साथै बिग्रेका, भत्केका चैत्यहरूको मर्मत पनि गर्दैगए । आफ्ने इच्छाले पनि चैत्यहरू, भगवान्‌ बुद्धको उपदेशले भरिएको स्तम्भ र बौद्धभिक्षुहरूको लागि भठ्ठहरू पनि बनाइदिए ।

यहाँको वातावरणले चारूमतीको मनलाई मन्त्र-

आनन्दभूमि

मुाध पारिदियो । तिनले आपनो पिता समक्ष नेपालमा न आफूलाई समर्पित गर्ने प्रबल इच्छा प्रकट गरिन्, कल-स्वरूप सम्राट्‌ अशोकले देवपाल नाम गरेको एक क्षत्रीय कुमाररोंग तिनको विवाह गरिदिए । सम्राट्‌ अशोकले नेपालमा प्रचूर मात्रामा बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार गरे । नेपाल छाडेर जानुभन्दा अधि यिनले विभिन्न स्थानमा बौद्धचेत्यहरू, स्तूपहरू निर्माण गरे । अनेक स्तूपहरूमध्येमा पाटन शहरका चार कुनामा चार स्तूपहरू र बीचमा एक मूल स्तूप पनि बनाए । यी पाँच स्तूपहरूले आज पनि जो कसैलाई सम्राट्‌ अशोकको सम्मान दिलाइ-रहन्छ । कीर्तिपुरको स्तूप पनि यिनैले बनाएका हुन् । लुम्बिनीमा स्थित स्तम्भ पनि जुन अशोकस्तम्भको नामले प्रख्यात छ यिनैले राखेका हुन् । यो स्तम्भहरू अति न महत्त्वपूर्ण हुन् किनभने यिनै स्तम्भको आधारबाट न लुम्बिनी र कपिलवस्तुको खोजी गर्न सकेका हों । यिनैले नेपालमा बुद्धधर्मको प्रचार गराई यहाँका प्रजाहरूलाई शान्तिके मार्गमा अनुसरण गर्ने शिक्षा र प्रेरणा दिए । अतः सम्राट्‌ अशोकको नेपाल आगमन अति महत्त्वपूर्ण छ । यसे कारणले सम्राट्‌ अशोकको नाम नसुनेका मानिस विरले होला हामीले यिनलाई भुलन्हुँदैन ।

भ्रमणको क्रममा यिनलाई नेपाल छोडेर जाने इच्छा थिएन तर पनि यिनैले मनमा प्राप्त महत्त्वपूर्ण प्रेरणाको आधारमा भगवान्‌ बुद्धको उपदेशलाई भारत-वर्षमा पनि प्रचार प्रसार गराई शान्ति प्रिय राज्य बनाउने दृढ संकल्प गरे । उनले आपनो उद्देश्य पूरा

पनि गरे । उनको समयमा बौद्ध भिक्षुहरूको मानसम्मान निर्क्षेपको थियो । पाटलीपुत्रमा अशोकाराम महाविहार दनाई ६० हजार बौद्धभिक्षुहरूलाई भोजन दान दिएका थिए । जम्बूद्वीपमा बुद्धधर्मको विकासको लागि ८४ हजार नगरमा ८४ हजार विहारहरू र ८४ हजार चैत्यहरू स्थापना गरेका थिए जुन कार्य अतिने अदर्श र प्रशंसनीय थियो । यसरी यतिका विहार र चैत्यहरूको निर्माण हुँदा नाखोंको संख्यामा भिक्षु भिक्षुणीहरू पनि भए ।

सम्राट् अशोक भारतवर्षमा फक्त गएपछि यिनका ज्वाई देवपालले एउटा नगर स्थापना गरे जुन देवपाटनको नामले चिनिन्छ । चारहमतीसेंगको विवाह पश्चात् यिनले बुद्धोपासक जीवन बिताए । केही वर्षपछि यिनको निधन भयो । यिनले छोडेर गएको अधुरो कार्य चारहमतीले पूरा गरिन् । चारहमतीले देवपाटन नजीकै एउटा ठूलो स्तूप निर्गाण गरे त्यो स्तूप भएको विहारलाई चाह विहार भनिन्छ । वर्तमान समयमा यसको नाम विश्रेत चावेल भनेको कहलियो । यस विहारमा चारहमतीले भिक्षुणी भई आफ्नो जीवन व्यतित गरिन् । पछि यही विहारमा उनले निर्वाण प्राप्त गरिन् । पिताले ज्ञें उनले पनि नेपालको लागि धेरै महत्त्वपूर्ण कार्यहरू गरे । आफ्नो पिताको देश छोडेर नेपालको भई जुन कार्य गरे त्यो त एउटा अविस्मरणीय

नमूना हो ।

यसरी सम्राट् अशोकको बुद्धधर्मप्रति ठूलो आस्था र विश्वास थियो । भनिन्छ अशोक सम्राट् चैत्यवाद निकायको प्रधान उपासक पनि थिए । साथै उनी जस्ता प्रियदर्शी राजाले बुद्धधर्मप्रति देखाएको त्याग तपस्याको जबलन्त उदाहरण भएका उपासक न बुद्धको समयमा नै थिए न उनको समयमा थिए न आज नै छ । आयनो जीवनकालमा उनले बुद्धधर्मको सारा संसारमा व्यापक प्रचार प्रसार होस् यस धर्मको अनुसरण गरी शान्ति प्राप्त गर्न सक्नु भन्ने हेतुले अविस्मरणीय कार्यहरू गरेर गएका छन् जुन प्रमुख निम्न प्रकारका छन् -

- (क) बुद्धधर्मको व्यापक प्रचार प्रसार
- (ख) शान्तिद्वारा युद्धविजय
- (ग) ८४,००० हजार चैत्यहरू निर्गाण
- (घ) ज्ञानीज्ञनको कदर गर्नु
- (ङ) प्राणीप्रति दया भावना
- (च) धर्म देशना आदि ।

यसरी सम्राट् अशोकले नेपाललाई धेरै उपयोगी वस्तुहरू, उपयोगी सन्देशहरू दिएर गएकाछन्, हात्तो लागि राष्ट्रिय धरोहर र राष्ट्रिय गौरवको अमूल्य बस्तु भएको छ । भगवान् बुद्धको धर्मदेशना जहाँ जहाँ हुन्छ त्यहाँ यिनको नाम सदा आइरहन्छ ।

धर्मपद ॥ २०१ ॥

विजयले वैरभाव उत्पन्न गराउन्छ, पराजित पुरुष दुःखपूर्वक सुत्त्व, शान्त पुरुष जय र पराजयलाई त्यागेर सुखपूर्वक सुत्त्व ॥ ५ ॥

(वर्ष २४, अंक ३ वाट क्रमशः)

ब्रह्मचारी देवप्रिय बलिसिंघे

-रत्नसुन्दर शक्य

सन् १९३१ मा त्रिपिटकाचार्य भिक्षु राहुल सांकृत्याग्नको मौलिक ग्रन्थ गृहस्थ मित्रवर श्री धूपनाथ र बाबू शिवप्रसाद गुप्तले “बृद्धचर्या”को पहिलो संस्करण गरिदिएको थियो त दोन्हो संस्करण देवप्रिय बलिसिंघेले सन् १९५२ (ब. सं. २४६५) मा महाबोधि सभा, सारनाथबाट प्रकाशन गरिदियो । यस्तै राहुल सांकृत्याग्नके हातबाट “धर्मपद”को मूल पाली संस्कृत छाया तथा हिन्दी अनुवाद गराउनमा पनि देवप्रिय एवं पण्डित बनारसीदास चतुर्वेदी सफल हुनुभएको थियो जसको प्रकाशन सन् १९३३ मा नै भएको थियो ।

सन् १९४१ मा ‘महाबोधि सभा’ को स्वर्ण-जयन्ती बडो भव्यरूपमा मनाउने योजना देवप्रिय बलिसिंघेले तयार गरेको थियो जसको निमित्त उडाँ त्यस सम्बन्धित अनेकों कार्यहरूमा लागिरहेकै थिए तर अफसोच दोन्हो विश्वयुद्धको दौरानमा त्रिटिश सरकारले उहाँको सम्पर्क विशेषतः जापानी बौद्धनेताहरूसित रहेको निहो राखी गिरपतार गरे । उहाँलाई डा. कालिदास नागका साथ २१ दिनसम्म लालबजार वन्दीगृहमा राखी यद्यपि छोडीदिए तर उहाँको गिरपतार हुनासाथ स्वर्ण-जयन्तीको कार्य सबै अस्त-व्यस्त भइसकेको थियो । देवप्रिय जेलबाट मुक्त भएपनि आपनो निवास-स्थानबाट विना सरकारी अनुमति ५ माइलभन्दा बढी-को दूरीमा जान नपाउने गरी नजरबन्द गरिदिए ।

यसको खबर उहाँको सिहानी मित्र राजा हेवावितारणले थाहा पाउनासाथ देवप्रियलाई हेर्न श्राए । राजा हेवावितारणले त्रिटिश सरकारसित अनुमति लिई महाबोधि सभाको सम्पूर्ण कार्यभार भिक्षु जिनरत्न नायक महास्थविर (सन् १९१३-८३) लाई जिम्मा दिन लगाई देवप्रियलाई श्रीलङ्का लगे कारण यस-बेलासम्ममा देवप्रिय त्रिमारी भइसकेको थियो । देवप्रिय बलिसिंघे युद्धकालको अवधिभन्दा पनि बढी समयसम्म श्रीलङ्कामा रही श्रीलङ्काको महाबोधि सभालाई समुद्रत गर्नेतर्फ लागे । उहाँले कोलम्बोमा महाबोधि सभाको प्रधान कार्यालय भवन तपार गर्न लगाए ।

६-७ वर्षको सिहल निवासकालमा देवप्रियले महाबोधि सभाको आजीवन सदस्यहरूको शुभारम्भ पनि गरे । यसै अवधिभित्र उहाँले “Buddhist Shrines in India” नामक एक अंग्रेजी पुस्तक पनि लेख्नुभएको थियो । जुन पुस्तक भारतमा बौद्धीर्वयात्रा गर्नेहरूको निमित्त अति उपयुक्त थियो ।

उहाँ श्रीलङ्कामा रहनुभएको अवधिमै तथागत-का अप्रशावक सारिपुत्र र महामौद्गल्यायनको पवित्र अस्थिधातु इङ्गलैण्डबाट स्वदेश (भारत) फर्काउने हेतु सर्वप्रथम १४ मार्च १९४७ का दिन कोलम्बो पुःयाउन देवप्रिय बलिसिंघे सफल हुनुभएको थियो । वास्तवमा तो अस्थिधातु सन् १९२८ मै स्वदेश फर्काउन देवप्रिय बलिसिंघेले अथक प्रयास गर्नुभएको थियो । त्यस धारा

लण्डनबाट सिहल वा भारत ल्याउन खोजेको मात्र थियो सन् १९३६ देखि दोखो विश्वयुद्ध शुरु हुनाको कारण सम्पूर्ण तथारीको कार्य रोकन बाध्य भएको थियो ।

२० फर्मरी १९४७ का दिन लण्डनको केन्सिङ्गटन स्यूजियममा झण्डे एक शताब्दी (सन् १८५१ देखि) सम्म अवस्थित रहेको त्यस धातु भारत सरकार र महाबोधि सभाको तरफबाट श्रीलङ्काबाट लण्डन जानुभएका महाबोधि सभाका संस्थापक अनगारिक धर्मपालका एक प्रमुख सम्बन्धित दया हेवावितारणले ग्रहण गर्नुभएको थियो ।

बुद्धका अग्रश्रावक सारिपुत्र र महामौद्गल्यायनका त्यस पवित्र अस्थिधातु ११ महिनासम्म श्रीलङ्कामा राखी प्रायः सम्पूर्ण अद्वावान् सिहलवासीहरूलाई धातु दर्शन गर्ने सांभाग्य दिएको थियो ।

१३ जनवरी १९४८का दिन त्यस पवित्र अस्थिधातुका साथ महाबोधि सभाका आजीवन प्रधानमन्त्री ब्रह्मचारी देवप्रिय बलिसिंघे झण्डे द वर्षपश्चात् भारत आगमन गर्नुभयो । उहाँ अस्थिधातुका साथ भारतका विभिन्न भूभागहरू एवं तिब्बत, बर्मा, नेपाल आदि देशहरूमा यात्रा गर्नुभएको थियो ।

स्मरणीय छ, तथागतका अग्रश्रावक सारिपुत्र र महामौद्गल्यायन महास्थविरहरूको त्यस अस्थिधातु ६ नवम्बर १९५१ (२० कातिक २००८) का दिन काठमाडौं पुन्याइएको थियो । दिनको २ बजे अस्थिधातु रहेको हवाइजहाज हवाइमैदानमा ओलेपछि धातुका साथ क्रमशः महाबोधि सभाका प्रतिनिधिहरू एवं अन्य अतिथिगणहरू देखा पनि थाले । महोबोधि सभाका प्रतिनिधि प्रमुख भिक्षु शीलभद्र महास्थविरको हातबाट अस्थिधातु रहेको सुवर्णमय चेत्य नेपालको “सारिपुत्र-मौद्गल्यायन पवित्र धातु स्वागत समिति”का अध्यक्ष

श्री ५ त्रिभुवन वोर विक्रम शाहदेव (वि.सं १९६३-२०११) ले बडो धद्वाका साथ आपनो हातमा अस्थिधातु चेत्य लिइवक्सेको थियो । त्यस पवित्र धातुलाई उचित स्थानमा राखी धातुको स्वागत सलामी ३१ तोपका साथ गरिएको थियो । त्यसपश्चात् त्यस धातुलाई सुसज्जित मोटरमा राखी प्रभूत्पूर्व यात्राका साथ माढे तीनघण्टा बिताई नारायणहिटी राजदरबारमा पुन्याइएको थियो, जहाँ त्यस धातुलाई दुई रात राखिएको थियो ।

८ नवम्बर १९५१ का दिन महाबोधि सभाका प्रधानमन्त्री ब्रह्मचारी देवप्रिय बलिसिंघेको तरफबाट श्री ५ एवं श्री ५ बडामहारानीले पवित्र धातुको दर्शन गरिवक्सेको थियो । त्यसपछि मात्र पवित्र धातु सार्वजनिक रूपमा प्रदर्शन वा दर्शन गराउन काठमाडौंको टूडिखेलमा निर्मित कलापूर्ण रूपमा बनाइएको विशाल मण्डपमा ल्याइएको थियो । काठमाडौंको टूडिखेलमा पवित्र धातुको स्वागत समारोहपछि २३ कातिकदेखि एक हप्तासम्म पवित्र धातु आनन्दकुटी विहारमा अद्वालुहरूको दर्शनार्थ राखिएको थियो । त्यतपछि तीन दिन (१-३ मंसिर २००८) पाटनमा अद्वालुहरूको दर्शनार्थ नागबहालमा राखिएको थियो त ४-५ मंसिर दुई दिन भक्तपुरको तौमडी टोलमा भक्तपुरवासीहरूलाई दर्शनार्थ राखिएको थियो ।

५ मंसिर २००८ के दिन दिनको एक बजेतिर पवित्र अस्थिधातु बनेपा पुन्याइयो । बनेपामा केही घण्टा अद्वालहरूको दर्शनार्थ राखिसकेप छ बेलुकी पवित्र धातु धर्मोदय सभाको शाखा कार्यालय श्रीघःविहार, कान्तिपुर ल्याइयो ।

६ मंसिर २००८ को दिन पुनः एकपटक कान्तिपुरवासीहरूलाई धातु दर्शनार्थ एकदिन राखी सत

मंसिरका दिन मध्याह्न २ बजे पवित्र अस्थिधातुर्वत्य गौचरण हवाइश्चुमा श्री ५ त्रिभुवनले महाबोधि सभा-का उपसभापति डा. माधोराम साफटको हातमा जिम्मा दिइवस्यो ।

धातु आगमनको दिनमा जस्तै धातु बिदाइको दिनमा पनि सम्पूर्ण नेपालीहरूलाई नेपाल सरकारले सार्वजनिक छुट्टी (बिदा) दिइएको थियो ।

यसप्रकार बहुचारी देवप्रिय बलिसिंघे धातु समूहका अन्य महानुभावहरू (दया हेत्वावितारण, भिक्षु धर्मरत्न एम.ए., ग्रीष्मका राजकुमार प्रीन्स पेटर आदि) का साथ १६-१७ दिनको नेपाल बसाइपछि भारत फर्कनुभयो ।

धातुका साथ नेपाल भ्रमण गर्नुभएको दुई-आठाइ वर्षपछि सन् १९५४ मा देवप्रिय बलिसिंघेलाई पुनः एकपटक जापान भ्रमण गर्ने सुन्दरसर प्राप्त भयो । पहिलो भ्रवसर सन् १९३४ मा टोकियोमा सम्पन्न भएको युवा बौद्ध सम्मेलनमा महाबोधि सभाको प्रतिनिधि भएर जानुभएको थियो त यसपटक शायद व्यक्तिगत रूपमै जापानको “निषोजान स्पोर्ट्जी” नामक संस्थाको तर्फबाट टोकियो एवं अन्य जापानको प्रमुख शहरहरूमा हुन लागेको विश्वशान्ति सम्मेलनमा सहभागी हुन निर्मित हुनुभएको थियो ।

८ अप्रिल १९५४ का दिन “निषोजान स्पोर्ट्जी” का संस्थापक भिक्षु निचिदात्मु फुजी (सन् १८८५-१९८५) द्वारा निर्मित पहिलो शान्ति स्तूप, जुन जापानको क्युसु टापुको कुम्भोटो स्थित हनग्रोका यामामा बनाइएको थियो । उद्घाटनको अवसरमा ‘अखिल विश्वशान्ति सम्मेलन’ सम्पन्न गरेको थियो । सो सम्मेलनको समाप्तिपछि बहुचारी देवप्रिय बलिसिंघे ६ महिनासम्म जापानमा निवास गरी जापानका विभिन्न

विश्वविद्यालयहरूमा जानुभई व्याख्यान दिनुभएको थियो साथै केयौं जापानी पढिकाहरूमा लेख पनि दिनुभएको थियो ।

जापान निवासको अवधिमै २६ अप्रिल १९५४ का दिन देवप्रिय बलिसिंघेले देवमित्र धर्मपालको २२ औं स्मृति दिवस जापानमै मनाएको थियो । यसको निर्मित उहाँलाई धर्मपालका जापानी मित्र चिगाकू तानाकाका नाति शाइचिरो तानाकाले साथ दिएको थियो । उहाँहरूको कोकुचिकाइ (Kokuchikai) नामक एक संस्था थियो जसको संस्थापक धर्मपालका मित्र चिगाकुने थिए । यसै संस्थाको तर्फबाट सम्पन्न भएको धर्मपाल स्मृति दिवसलाई रेडियो र टी.भी. मा पनि प्रसारण गरिएको थियो ।

यसप्रकार जापानमा केही उद्देश्यपूर्ण कार्यहरू गरी देवप्रिय बलिसिंघे भारत फर्कनुभयो । भारत फर्कनुभएको डेढ-दुई वर्षपछि भारतमा पनि एक यस्तो समारोहमा महभागी भई देवप्रियले सक्रिय सहयोग गर्नुभयो जुन आधुनिक यग्नो बृद्धधर्मको इतिहासमा अतिचिर-स्मरणीय समारोह थियो त्यो हो— भारतका सम्बिधान निर्माता, दलित वर्गका नेता बाबासाहेब डा. भीम राव अस्वेडकर (सन् १८६१-१९५६) आपना ५ लाख अनुयायीहरूका साथ भिक्षु चन्द्रमणि महास्थविरसमक्ष पञ्चशील ग्रहण गरी बृद्धधर्ममा दीक्षित हुन् । यस ऐतिहासिक समारोह १० अक्टोबर १९५६, विजयादशमीका दिन महाराष्ट्रको नागपुरमा सम्पन्न भएको थियो ।

यसको दुईवर्षपछि सन् १९५८ मा बहुचारी देवप्रिय बलिसिंघे दक्षिणपूर्व एशियाको केही थेरवादी बौद्ध देश थाइलैण्ड, कम्बोडिया र लाप्रोसको निम्नवर्णना मा जानुभई २-३ महिना विताउनुभएको थियो ।

यी देशका राष्ट्र प्रमुखहरूसित भेटघाटका साथै विभिन्न बौद्ध संघ संस्थाहरूमा सम्मिलित भई उहाँले बुद्धधर्म एवं महाबोधि सभाका गतिविधिहरूको बारेमा व्याख्यान दिए जानुभएको थियो ।

ब्रह्मचारी देवप्रिय बलिसिंघेले यसप्रकार १५/ १६ वर्षको उमेरदेखि महाबोधि सभाको निमित्त (बुद्ध धर्मको प्रचार प्रसारको निमित्त) आजीवन ब्रह्मचारी भई पूरा ६० वर्ष बिताइसक्नुभएको थियो । तर पनि उहाँले आफ्नो कार्यभारमा तत्परता देखाइने रहेकाथिए । ६० वर्षके उमेरमा, सन् १९६४ मा उहाँले महाबोधि सभाको तर्फबाट दुइवटा भव्य कार्यक्रम सम्पन्न गरेका थिए, ती हुन्— अनगारिक धर्मपालको शतवार्षिक समारोह र विश्व बौद्ध भातृत्व संघको सातों विश्व बौद्ध सम्मेलन । शतवार्षिक समारोह सेप्टेम्बर महिनामा भएको थियो त विश्व बौद्ध सम्मेलन नवम्बर र दिसम्बर (२६ नवम्बर-४ दिसम्बर) मा भएको

थियो ।

अफशोच ! यसको ठीक वर्षदिन पछि १८ दिसम्बर १९६५ का दिन पहिलोपट्ट देवप्रिय बलिसिंघेलाई पक्षाघात (*Paralysis*) को रोगले आक्रमण गय्यो, अद्याइ वर्षसम्म कलशत्ता र कोलम्बोको अस्पताल एवं नसिङ्गहोममा उपचार गरे बावजूद पनि निको हुन सकेन । आखिर ३ अगष्ट १९६८ का दिन देवप्रिय बलिसिंघेले आफ्नो ६४ वर्षको जीवनकाल कोलम्बोको एक अस्पतालमा अन्त गर्नुभयो ।

उहाँको निधनपछि उहाँको शब्दलाई कोलम्बो स्थित महाबोधि सभाको प्रधान कार्यालयमा दुई दिन श्रद्धालुहरूको दर्शनार्थ राखियो । ५ अगष्टका दिन सम्पन्न भएको उहाँको शवयात्रामा सरकारी उच्च अधिकारीहरू, कैयौं महानायक महास्थविरहरू सम्मिलित भएका थिए ।

सुख भन्ने कहाँ ?

- प्रा० आशाराम शाक्य

आकाशको कुना कुना घुमी हेरे^१ दुली हेरे^२—
हावा, पानी, आगोसँग मीत लाए^३, सँगै वसै^४—
प्रतिपल वगी गए^५ नदी जस्तै घुमी रहे^६—
मानिसको मनभित्र पसी हेरे^७, खेली हेरे^८—
दिनु जत्ति दिइरहे^९ लिनु जत्ति छोडी गए^{१०}—
अन्ततिर आइपुरदा बुद्ध, धर्म, संघसँग—

सुख भन्ने कहाँ ?

मात्रै सुख पाएँ ।

भगवान् बुद्धलाई नेपालबाट भगाउने प्रयास

-डा. गेहेन्द्रमान उदास 'पोखरेली'

हिन्दूसंस्कृति र समाजको तथाकथित नाता सम्बन्ध जोडेर नेपाललाई "हिन्दूधरिताज्य" घोषित गर्न दबाव दिएका कटूर हिन्दूहै कमवादी हिन्दुस्तानका शक्तिको निहित स्वार्थले गर्दा र भगवान् बुद्धलाई पनि हिन्दूदेवता विणुको नवौं अवतारमा एक अवतार बनाएर हिन्दूधर्मको सामन्तीशासन चलाउन चाहने हिन्दुस्तानका कटूर हिन्दूवादी संघ, संस्था र राजनीतिक पार्टी, लेखक, कलाकारहरूले भगवान् बुद्ध र बहाँको जन्मस्थललाई नै हिन्दुस्तान बनाउन ठूलो प्रयत्न गरिरहेका छन् । उनीहरूको निहित स्वार्थलाई सफल पार्न र राणाशासन र पंचायतशासनमा सरकारमाथि हैकम जमाएर जनतालाई भेंडावाखाको स्तरमा राखेर जातभात (वर्ण व्यवस्था) एवं जन्मले शासक र शासित भएर आएको भन्ने अन्धविश्वास फेलाएर नेपालमा परपरागत सामन्तीशासन चलाउने हिन्दूहै कमवादी नेताहरू पनि भित्रभित्रै लागिपरेका छन् । त्यसेले ती हिन्दूहरू नेपालमा आएर नेपालको सार्वभौमिकतालाई नै हाँक दिएर हैकम जमाउँछन् ।

उनीहरूको हाँकलाई गौरवमय ठान्ने नेपालका हिन्दूनेताहरूको राणाशासनकालदेखि नै भगवान् बुद्ध र लुम्बिनीलाई हिन्दूदेवता र हिन्दुस्तान बनाउने पृष्ठभूमि तयार पारेको प्रमाण भेटिन्छ । उदाहरणको लागि ती हिन्दूनेता र सरकारले श्राफू पर्वपछाडि बसेर लुम्बिनीको मायादेवीको शिलाप्रतिमालाई भगवती भनी प्रचार गराएर बलिपूजा गर्न—गराउने परम्परा थालेका थिए तर सातसालमा देशमा राणाशासन ढलेपछि उनी-

हरूको प्रयास सफल हुन सकेन । विद्वान्‌हरूको खोजीको कारणले त्यो शिलाप्रतिमा मायादेवी नै ठहर्यो, त्यही नै प्रचार भएपछि हिन्दूकटूरपन्थीहरूको प्रयास सफल भएन ।

त्यसपछि पंचायतकालमा, तीनै कटूरवादी हिन्दूहरू र उनीहरूका शाखा-सम्नानले लुम्बिनीलाई बुद्धको जन्मस्थल होइत भन्ने पार्न र हिन्दुस्तानका कटूरपन्थी हिन्दूहरूले आपनो देशभित्र नै बुद्धको जन्मभूमि हो भनी प्रमाणित गर्ने दुःसाहसलाई साकार पार्न लुम्बिनीको उत्खननबाट प्राप्त भएका पुरातात्त्विक वस्तुहरू गोप्य रूपले र सक्ने अवस्थामा सावंजनिक रूपले पनि हिन्दुस्तानतिर पठाउने तरिका अपनाउन थाले । उदाहरणका लागी हाल अवकाश प्राप्त गरी बसेका तर पंचायतकालमा पुलिस इन्स्पेक्टर भई लुम्बिनीमा खटिएका महाशयका अनुसार थाहानपाए जस्तो गरेर सरकार बस्ने र गाउँलेहरूलाई उत्खननबाट निस्केका ईंटाहरू ६-६ रूपियाँका दरले हिन्दुस्तानतिर बेचन दिने छूट दिइएको थियो । उनीका अनुसार त्यस बेला उत्खननबाट प्राप्त भएका अन्य ऐतिहासिक घरो-हरहरू पनि व्याख्या विश्लेषण गर्ने भन्ने निहुंमा हिन्दुस्तानतिर पठाइए तर ती कहितर्थं फर्केर आएनन् ।

त्यतिमात्र होइत अहिले पनि, त्यसरी बुद्ध र बुद्धको भूमिलाई हिन्दूदेवता र हिन्दुस्तान बनाउने निहित स्वार्थ लिएका ती परम्परावादी हिन्दूहरूको गोप्य सल्लाह र हैकमले पुरातात्त्विक उत्खननका वस्तुहरू हिन्दुस्तानतिर यात्रा गराइरहेछ भन्ने सुनिन्छ तर

जनतालाई भने हराएको वा चोरी भएको भन्ने हल्ला फैलाएर आँवामा छारो हालिरहेछ । करक यतिमाव कि पञ्चायतकालमा यस्तो क्रियाकलाप गोप्यरूपले गरे- पनि हैकम जमाएर गर्थे भने आजकाल राजनीतिक पार्टीहरूको कोरा सत्ता-पिपासु रबैयाले ल्याएको छाडापन र मौलिक रूपले बुद्धर्मविलम्बी आदिवासी जनजातिहरूको नेताहरूको असमञ्जस्यताले गर्दा गोप्यरूपले नै गरिरहेको भएपनि स्वतन्त्रतित कसंको डरबास नलिइकनै गरिरहेका छन् । यहाँसम्म कि भिक्षु, लामा, वा भन्तेलाई लुम्बिनीको दैनिक धार्मिक कार्य चलाउन नियुक्त गर्नुपर्नेमा आजसम्म पनि एक जन्मजात गृहस्थ ब्राह्मणलाई पुजारीमा नियुक्त गरी दैनिक कार्य चलाइ- राखेको छ । यो कहाँसम्मको विडम्बना हो ?

अर्को कुरा, २४५ ई. पू. मा सन्नाट अशोकले स्थापना गरेको “भगवान् बुद्ध यहाँ जन्मेका थिए ।” भन्ने कुरा लेहिएको शिला-स्तम्भ उपस्थित देखादेख्दै तथा साताँ शताब्दिको मध्यतिर नालन्दा विश्वविद्यालय-मा बुद्धर्मसम्बन्धी अध्ययन गर्न आउने चीनिया याकी ह्वेन-साङ्ग बुद्धको जन्मस्थलको दर्शन गर्न त्यही स्थल-मा आउनु र त्यस बेला अंशुबर्माको बछान सुनेर अंशु-बर्माको वर्णनसमेत बुद्ध जन्मेको स्थल लुम्बिनी नै हो भनी उनले लेखेको ऐतिहासिक तथ्य र साक्षी देखादेख्दै, तथा उत्खनन-बाट प्राप्त भएका अनेकौं अवशेष तथा कपिलवस्तु दरबारको अवशेष एवं अन्य पुरातात्त्विक प्रमाणहरू उपस्थित छैदाछैदै पनि हिन्दुस्तानका कट्टर हिन्दूहरूले किन त्यस्तो पूर्वग्रिह लिइराखेका छन् ? किन अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा समेत बुद्धको जन्म हिन्दुस्तानमा भएको र शाढोदनको दरबार पनि हिन्दुस्तानमा नै छ; नेपालमा होइन भन्ने दुराप्रह राखेका छन्, प्रचार गर्दै छन् ?

यस पूर्वग्रिह र दुराप्रहको मूल आधार भगवान् बुद्धलाई हिन्दूदेवता विष्णुको अवतार हो भनी जनमा- नसमा भ्रमजाल फैलाउन सफल भएको, भगवान् बुद्धको आपने अभिव्यक्ति “म कुनै ईश्वरीय अवतार होइन”

भन्ने तथ्यलाई वास्ता नगरेर तथाकथित हिन्दूदेवता जस्तै बुद्धलाई पनि देवता हो भनी अन्धविश्वास फैलाउन सकेको, बुद्धको मौलिक शिक्षा—बलिपूजा गर्नु अन्धविश्वास र अपराध हो, अमानवीय जातभात (जन्मगत वर्ण व्यवस्था) मान्नु भ्रमजाल र अछट्टा हो, मूर्ति पूजा गरेर आफूले गरेको अन्याय, अपराध र अत्याचारबाट मुक्त भएर धर्मप्राप्ति हुन्छ भन्ने कट्टर हिन्दूविश्वासको विपरीत बुद्धले त्यसलाई आडम्बर र समाजमा अशान्ति फैलाउने ‘एजेण्ट’ वा जरिया हो’ भन्ने धर्मदेशनालाई खाल्टो खनी पुनै कुनियत राख्ने नेपालका हिन्दूकट्टरबादीहरूको भित्री मनसाय पाएर नै हिन्दुस्तानका कट्टरबादीहरूले यस्तो दुःखाहस गरिरहेका छन् ।

तर के गर्ने ? नेपालआमाका सर्वसाधारण जनताले यो कुरा बुझ्नै सहस्रन् भने कुरा बुझ्नेहरू सत्ता-सम्पत्ती जस्तो स्वार्थमा लागेर आफ्नो राष्ट्रियताको मतलब राख्नैनन् । उता हिन्दूधर्मको नाममा समाजमा शासन गर्नेहरू त नेपाललाई राजनीतिक, सांस्कृतिक, सामाजिक र धार्मिक तथाकथित समानता देखाएर हिन्दुस्तान नै बनाउने नियत राख्नैन् तर विडम्बना कस्तो छ भने तिनै कट्टर हिन्दूहरू देखाउनका लागि राजनीतिक भेवमा हिन्दुस्तानको विरोध गर्दैन् । त्यसो भएतापनि हिन्दुस्तानको भारतीय जनता पार्टीले हिन्दुस्तानलाई ‘हिन्दू-राष्ट्र’ बनाउने कुरा गरेको सुन्दा ती नेपाली कट्टर हिन्दूहरू नेपाललाई “हिन्दू-अधिराज्य” बनाएकोमा सफल र सुदृढ भयो भनी जुङ्गा मुसार्घन्, खुसी हुँचन् । नेपालआमाको कोखबाट जन्मेका भगवान् बुद्ध र स्वतन्त्र नेपाल एवं मौलिक नेपाली संस्कृतिको लागि योभन्दा ठूलो धोखा ग्रह के हुन सक्छ ? के गर्ने ? नेपालआमाको कोखबाट जन्मेका छोराछोरीहरूमा भने ती कट्टर हिन्दूहरूकमबादीहरूको भारी बोकनु र उनीहरूको रक्षाको लागि बन्दूक चलाउनु बाहेक प्राप्तो राष्ट्रियता र अस्मिताको चेतना नै आएको छैन । कस्तो विडम्बना ! कस्तो वाध्यता !

Buddhist Economy Philosophy

Birendra Shrestha

As we know Prince Siddhartha was born at Lumbini in Nepal. He became Buddha at Bodhagaya in India. Attaining Enlightenment Lord Buddha preached his doctrine for 45 years. During this period he preached for all types of people to develop their minds and enhance the quality of their lives. He himself did so and advised to his disciples to do so. "Charatha Bhikkhave Charikam Bahujana Hitaya Bahujana Sukhaya " "Go forth, O Bhikkhus, for the good of the many, for the happiness of the many, out of compassion for the world, ... "

Lord Buddha's doctrine included all aspects of life some label at Buddhism as a pessimism which is not true. Buddha shows a realistic view of life. It is true that Buddha explains impermanence of everything, even though Buddhism is not a pessimism because Buddha shows a method of overcoming of suffering Buddha teaches how to uplift day to day life,

At present, everybody talks about economy all over the world. Economists express their views on economy. Among them the Lord Buddha's expression is very significant. His explanation of economy is applied to any time, any place and everybody. He described well how to use economy, day to day 2600 years ago. It is meaningful even today. There is no doubt, it will be meaningful in the future too. His description of economy we name as "Buddhist Economic Philosophy".

Money is necessary for a man to fulfil his basic necessities Those basic necessities are food, cloth, shelter and medicine. Today people try to get them without limit. But people's limitless desires can never be fulfilled People always feel a lack of something and become a slave of craving (TANHA).

"UNO LOKE ABHITTO TANHA DASO"

When people try to fulfil their limitless desire, they fall into many difficulties. But Buddhist economic philosophy is such a doctrine that keeps people far away from falling into difficulties. It shows well how to use money that one has earned.

Lord Buddha's best explanation on economy is to be equal. It means one must know one's earning and expenditure. One must spend one's money or earning according to one's

income. If there is no balance between income and expenditure then one faces problems. VYAGGAPAJJA SUTTA explains what is the equality "Katama cha Vyaggapajja, Samjeevaka, Idha Vyaggapajja Kulaputto Ayancha Bhoganam Veditva Wayancha Bhoganam Veditva Samam Jeevikam Kappeti na Accogal Ham ns Atiheeno Evam Me Ayo Vayam Pariyadaye Thassati Na Cha Me Vayo Ayam Partiyodaya Thassati"

Vyaggapajja, what is the equality ? Vyaggapajja, in this world anyone who knowing limitation of things or situation of income and situation of expenditure spends an equal life. One does not spend too much and does not cut off one's expenditure stingily.

We know the Lord Buddha showed a middle path to attain "Nibbana" (Nirvana). Here we must understand that the middle path is not applied only to attain Nibbana. It is suitable or can be applied for everything. Equality is also a middle path it says do not be an extravagant and do not be stingy. It further says one must expend according to one's income.

We hardly see people live with balance some are stingy and some are extravagant. The world is progressing with technology rapidly. Every moment some new items are introduced to the people. Human beings desires are also increasing daily. Among those desires to show one's status is the main. To fulfil that desire one does not hesitate to be an extravagant. One Spends more money of one's salary for fashion. Some one does not like to wear some cloth twice for separate occasions. Somebody likes to fill his house with new items. They try to make show rooms in their house. They spend a lot of money to buy various new items and sometimes fall to debt. Because of these reasons they can never develop. One or two persons are employed in a family. They get some payments whole family has to depend on their income. If a lot of money is spent for one or two person's necessities, rest of the family members will be in difficulties. So he or she must understand that whole family depends on one person's salary and one must fulfil every body's necessities. It is foolish to imitate others in a useless way.

One who controls one expenditure fully and becomes stingy, his life is also a sorrowful. He does not enjoy himself. He will not be happy. He spends a difficult life. He always thinks to collect money not to expend. He does not use his money properly. He cannot supply the essentials that needed to him for day to day life. He always suffers Mentally. He cannot have any relief from his property. So be an extravagant and a stingy both do not help to conduct a good and happy life. Both lead people to the difficulties, to a sorrowful and woeful life.

Simple life is against a superficial life and a stingy life. The simple life helps a person

to think highly and rightly who has a high thinking he can understand what is good and what is bad and according to the right thought and right view he works. Though this way he can fertilise both this life and next life. It is significant that Buddhist economic philosophy leads people to develop their economy as well as their mental development. The Lord Buddha accepted that economy is very essential to lead a wholesome and luxury life. Without mental development an economic development alone is not a real development.

"EKENA BHOGE BHUNJEYYA- DVIHI KAMMAM PAYOJAYE,
CATUTTHAM CA NIDHAPEYYA- APADASU BHAVISSATI!"

This stanza shows us how one must use and protect one's own earning which one earns with many difficulties and in a righteous way. It explains one's income must be divided into four parts. One portion must be used for day to day use. Two portions should be utilized in business. Fourth one must be saved for future use when an emergency occurs.

We cannot see such a logical and significant explanation on protecting and using money even in economics. This is a high way of utilizing money which one earns. And this is a simple and easy way to develop one's economy. It is a good and simple advice to lead a successful life.

If someone divides his income into four portions, he has to chance to supply the basic needs of day to day life from the first part. If he follows this way then he does not need to ask any one for help. Utilizing two parts of earning in one's own business one can develop one's business and his profits will be increased. Somebody can ask how one can use two parts of income in business who does not have his own business. Those who do not have own business they can apply the two parts of income for share business or for useful work. or they can begin a small business. Somebody can say that their monthly salary is not enough even to live few days how can they save money for business or for other things. It is true everyone's salary is not equal and everyone's living style is also not equal. That's why Buddha explained that according to one's income, one must adjust one's life. Then there won't be any conflict. The last one or fourth portion of income should be saved. Our lives are uncertain, any time, any occasion, anywhere problems and bad situations may occur. If we have some amount of money we can use them at that time and get over the difficulty. If we do not have money we fall into more difficulties we have to ask others and be indebted, and take a long time to pay them. Till we pay the debt fully our debt owner comes and trouble us frequently and our mind is also heavy. These reasons lead us into a troublesome life.

A person, who uses his money in a proper way, the Buddha says, can accumulate four kinds of happiness (SUKHA). First one is that one can think that I have a wealth which I earned with my best attempt, effort and righteous way. Thinking in this way is one kind of happiness, that is called 'AATHI SUKHA' (having wealth). Some one earns money well and utilizes them in a suitable and correct way and wisely. Who uses one's wealth correctly and wisely he earns 'BHOGA SUKHA' (happiness of using wealth in a proper way). One who uses one's wealth properly is never indebted to anyone. Being undebted to anyone from anyway is the third happiness that is called 'ANANA SUKHA' (happiness of being undebted). It is clear that if someone has a debt to anyone he can not have a happiness because his mind is always

heavy with the debt. He has always to think to pay back the debt. The last happiness is 'ANAVAJJA SUKHA' one who does not use one's mind, body and words in wrong way and earns wealth in a righteous way he can enjoy the best happiness of lay life. One whose three doors (mind, body, word) are well controlled his behaviour becomes perfect and everybody praises him.

However, much someone earns if he does not consider doesn't consider these matters his wealth will be lost very soon. If someone doesn't consider on lost items or wealth he will lose everything. For first he loses small thing but he does not pay his attention on that thing. Thieves get more courage and do not hesitate to commit robbery more and more. At last he loses everything. So, to protect wealth one should look for ones, lost wealth or thing on time.

When we have something to be repaired, we have to do it in time. If we put off to rehabilitate it again and again at last we have to spend a big amount for rebuild. When we do it soon our work is less and expenditure is also less. Repairing something in time we can save our money. If we do not consider to save money then our wealth will be lost.

At present world most people do not know a limitation of earning food. They always try to enjoy tasty meals. They become a slaver to their tongue. They spend a big amount of money to relish meals. This causes to lose money rapidly. If someone has a limitation on having meal his money will be saved. Here I do not mean to be stingy for meal. Just one must know one's limit be restraint.

If a vice Person Leads a family there is no doubt the family will destroy soon. The vice person never try to protect anything. That person always think to have what he or she wishes. The vice person does not hesitate to spend a large amount for few minutes joy. He or she does not have any idea how to earn money only to spend. Through that person's behaviour, wealth of family gradually will be reduced and at last everything. So keeping away from a vice person being a leader in a family is one way to protect wealth from losing.

This explanation clearly shows us that to protect earned wealth from unnecessary, one must consider on those four matters well. Not paying attention on those matters and do opposite things, his wealth cannot be protected.

I like to conclude this article making a Summary of this. Buddhist economic philosophy explains us to live in a middle path; It means knowing well one's income and according to income one should balance the expenditure. Income should be divided into four and use them properly. Further it says try to keep income fix and pay attention on the four matters regularly. If Someone tries to follow this way, there is no doubt, his wealth will be increased and he can lead a prosperous life. It causes him to be successful in this life and next life too.

'आनन्दभूमि' यात हापं

आनन्दकुटी विहारं पिदनाच्चंगु नेपाःया ह्रापांगु बौद्ध लयःपौ 'आनन्दभूमि' सुथांलाक्ष पिथनेत

थःपिति श्रद्धाकथं महति ग्राहालि ५००।- देखाया हःपि

श्रद्धेय थुप्तेन छिरिज्ज व भिक्षु डा. सुनन्दपित साधुवाद देखाया।

- 'आनन्दभूमि'

बुद्ध महामानव छाया जुल ?

-बुद्धाचार्य शाक्य

संसारया गुलिनं धर्म दु उकिइ मध्यय बुद्धधर्म सर्वगुणं सम्पन्न खः । अथवे कारणं विश्वया ततःधर्मिदार्शनिक नेता व धर्मगुरुपिन्सं नं बुद्धधर्मयात् अतिकं सम्मान यानावयाच्चन ।

बुद्धधर्मया अर्थ वैज्ञानिक बुद्धिवाद खः धाःसा अथवा दर्शन परिशुद्ध जुयाः मनूत्सें थःत थम्हं थीथो विकृतिपाखे युक्त जुड्गुया नापं करपिन्त नं दुःखं मुक्त याइगु जुल ।

मभिगु कर्म याःह्यसित गाडा सालिइह्य द्वहेया ल्यूल्य धःचाः तुलावइगु थें दुःख ल्यूस्यू वइगु अले भिगु कर्म याइह्यसित थःलिसे वइगु किपालु थें सुख ल्यूल्य वइगु धकाः तथागत गौतम बुद्धं धयाविज्याःगु उपदेशयात बांलाक दुवालाः स्वल धाःसा बुद्धधर्मया सार सत्य, न्याय व विवेकया निर्मित खः धकाः धाये बहःजू ।

बुद्धं करपिन्तजक धर्मोपदेश विइगु मखु कि थम्हं नं काय, चित्त व वाक्यं पालन यानाः मनू मात्रयात उद्धार यायेगु लें वयनाविज्याःगु जुल । उकि बुद्ध महामानव जुल । वसपोलयागु आदर्शया मूलययात छ्यला वनेफत धाःसा बुद्धपूजा अथवे जुल । लोकाचारकथं बुद्धयात पूजा यायेगु जक धर्मं मखु । गुह्यसिनं आर्य-अष्टाङ्गिक मार्गयात पूवंक पालन यायेफइ उह्यसिनं निवणि नं प्राप्त यायेफइ धकाः बुद्धं न्हाबलें कनाविज्याइगु जुल । सारयात असार अथवा असारयात सार यानाः छुं फल प्राप्त यायेगु सुनां नं प्रयास यात धाःसां वइत क्षणिक स्वार्थपूर्ति जूसां नं सदांया निर्मित दुःखया जंजालय हे लाइगु अवस्था वयाहे च्वनी, अन्त्यय दुःखया

भवसागरय थःत विनाश याइ धयागु शिक्षा नं इलय व्ययलय बुद्धं वियाविज्यात । यथार्थ सत्यया विज्ञानवाद न्हाबवयाः सकसितं मंगलमय सुख हनेवेमा धयागु इच्छा यानाः बुद्धं वयनाविज्याःगु धर्मया मार्गयात मानय याये मफुम्हं बुद्धजक मखु बुद्धधर्मयात तक नं ह्यसिइके फइमखु ।

मनूत्सें गुलिनं कर्म यायेमाःगु दु व दक्ष भिगु चित्त तयाः जरु यायेमाःगु बुद्धधर्मया मूल मन्त्र जुल । मनूत्यगु निर्मित सर्वश्रेष्ठ धर्मया आवश्य बुद्धधर्मय दुगु व युगु धर्मय धमण्ड, अहंकार व द्वेष छुं मदुगु कारणं बुद्धधर्म परिशुद्धगु धर्म धकाः दक्ष सचेतपिसं मानय यानावयाच्चन । शक्तिया लागी भक्ति याइपि मेमेपि धर्मविलम्बीपि स्वयां नं थःह्य नाथ थःहे खः धइगु खे थुइकाः यायेमाःगु ज्या भिगुमर्ति पूवंके फुह्य व्यक्तियात न्हागु अस्त्र प्रहारयानाः संहार यायेगु स्वःसां नं यिइ फइमखु अर्थात् सुनानं सुवातं बुकाः वा स्यानावंसां नं त्याके फुह्य वा स्याये फुह्य थःगु मभिगु कर्म यानाः थःत लिपाथ्यक नं बांमलाःगु लिच्चवः वइ धइगु ज्ञान महामानव बुद्धं वियावंगु जुल । अथवा नापं गुह्यसिनं भिगु कर्म याइ वयात शोक, भय व शंका गबलें दइमखु धयागु चेतना नं सकसितं वियाथकल । “धर्मपद”या चित्त-वर्णय धयातःगु दु भिगुलिइ बनाच्चंगु मनं थःत गुलि उपकार याइगु खः, उलि उपकार मां-बौ, थःयितिपिसं नं याइमखु ।

सुं नं द्वःपिन्त पूजा यानाः, भक्ति यानाः, बलि वियाः वा मेमेगु छुं कर्यंया मन्त्र व्यवनाः जक बुद्ध जुइ

मखु । बुद्ध जुइत काय, वित्त व वाक्यात भिंगु लेंय
यंकेमा: । थुजोगु चित्तयाग् विकास महामानव बुद्धं
यक्ष यानाथकल धाःसा चित्त परिशुद्ध यायेगु
लंपु न यक्ष वयनाथकल । “पाप मयायेगु, कुशलजक
मुकेगु, थःगु चित्त परिशुद्ध यायेगु थवहे बुद्धपिनिगु उप-
देश खः ।”

बुद्ध द्यः मखु मनू हे खः । मनूमादया निर्मित
काय, चित्त व वाक्यं भिंगु कर्म व कुशल मार्गं वयनेगुया
नापं बुद्धत्व लाःगु कारणं वसपोल महामानव जुल ।
थीथी द्यः थापना यानाः इभिंगु पुजा यानाः, भक्ति यानाः,
हिंसा यानाः सुयागु न भि जुइ मखु बरु थःगु निर्मित
थःहे परिशुद्ध व नाथ जुयाः जगत् उद्धार यायेगु ज्याय
वनेफत धाःसा वयात छु न प्रकारया दोष लाइमखु ।

थौंया युग नैतिकता, शिष्टता, कर्तव्य, सुवरि-
तता व अनुशासन मदयाच्चंगुया नामं थःजक ज्यूसा संसार
ज्यू धइगु लिधंसा कयाः त्वायेगु, हयायेगु, ववतेलेगु
यानावयाच्चंगु दु । थ्व युगय् हाकनं महामानव बुद्धयात
लुमंकेगु सकसिनं यानावयाच्चंवन । बल्लासःहिया सिद्धान्त
कयाः मानवपिनिगु नैतिकतायात हे स्यंकाः थःजक
कतिलाकेगु यानावयाच्चंगु इलय् महामानव बुद्धया
वचनयात पालनयानाः सकसितं सुख शान्ति विइगु अभि-
यानतक नं न्हाकावयाच्चंवन । थवया नापं मार्गमध्यय्
अब्टाड्ज्ञक मार्ग तःधं, सत्यमध्यय् आर्य सत्प तःधं, धर्म-
मध्यय् वैराग्य (त्याग) तःधं, देव मनुष्यमध्यय् क्षक्ष-
वान् ह्य बुद्ध तःधं धइगु खेयात थौं सकसिनं वाःचायेका
हयाच्चंवन ।

भारतया नेता जवाहरलाल नेहरूया शब्दय्
“संसारय् निपुजक लं दु । व खः बुद्ध व युद्ध ।” थवया
अथं खः यदि विश्वय् शान्ति विस्तार यायेगु खःसा बुद्ध-
यात लुमंकेमाल, बुद्धधर्मयात पालन यायेमाल । अथे
मखु धयागु जूसा युद्धया कारणं मानवजातिया अस्तित्व
ल्यने फइमखु । हाकनं असभ्य, जड़ली व दानवपिनिगु
प्रभुत्व थुगु पृथ्वीइ वह । बुद्ध वा युद्ध धइगु खैं शान्ति
लडाइं खः । शान्तिया पक्षधरपिसं बुद्धयात ययेकिइ
धाःसा अहंकारीपिसं बुद्धयात मयेकिइ ।

थीथी इलय्या सामन्ती, शोषक व अन्ध धर्मा-
त्मापिसं बुद्धधर्मयात गुलि विकृति यानावन उगु विकृति-
यात चिह्नावनेगु परिशुद्धरूपं बुद्धयात हूसिइकेगुया
नापं बुद्धधर्मया उन्नतिया निर्मित सकले छपं व छधी
जुइगु यात धाःसा मनूतय्त यक्ष सुख, शान्ति व समृद्धि
प्राप्त जुइ ।

भगवान् बुद्धयागु शिक्षाया महत्व हिंगः गुलि
दुगु खः, व स्वयां न अव्वः थौंया विश्वय् ज्युयाच्चंगु दु ।
बुद्ध महामानव खः धइगु चेतना विश्वया दक्ष जनतां
युइकावयाच्चंगु दु । बुद्धधर्म हे विश्वशान्तिया निर्मित
अपरिहार्य खः धयागु दक्ष धर्मविलभीपिसं धमाधम
थुइका हयाच्चंगु दु ।

बुद्धयात जप, तप, ध्यान व पुजाजक यानाः मखु
बुद्धधर्मया सम्बेदनशील पक्षयात ध्वायुइक स्यने-कने व
न्यने यानाः थःथःगु जोवनमार्गय् परिशुद्धकर्तं छलावने
फत धाःसा छखे थःगु व्यक्तिगत सुख जुइ धाःसा मेगु-
पाखे समाज, राष्ट्र व विश्वयात सुख जुइ ।

गवाहालि देष्ठा

यल, बूबहाल (थौंकह्य विशूली बजार)या रत्नकाजी वजाचार्य २०५३ वैशाखया अक्षय तृतीया कुण्ड
५३ दे वयंगु थःगु जन्महिया लसताय् ‘आनन्दभूमि’यात दां तका १५३।— देष्ठायाहसे
‘थुकिया हेतुं बुद्धशासन स्थिर ज्युयाच्चंवेमा’ धैंगु कामना यानाहःगु जुल ।

मस्यूगु स्वता खं सीकेत वया

- भिक्षु सम्यक्ज्योति

उपासक— भन्ते वदना ! भन्ते, छःपिन्त महंकुला ?

भिक्षु — उपासक, आपुलुखं ज्ञाल, जितः महंकु धायेला
मधायेला थथे का, गुब्ले फु गुब्ले मफु । फु
धाये जि मयः, मफु धाये धाःसा फेतुनाच्चना ।

उपासक— भन्ते, छःपि गवःदं दत थे ?

भिक्षु — जि थौंकन्हय न्हयस्वदं (७३) दये धुंकल थुली
अपो छ फइ, थम्हं धयार्थे दुगु शरोर मखु,
थौला कह्य धकाः अनित्य, दुःख, अनात्म
लुमंकाच्चना उक्ति भगवान् बुद्धं जाति दुःख,
ध्याधि दुःख, मरण दुःख धकाः कनाबिज्याःगु
श्वहे उपदेशयात नुमंकाः त्रिलघ्यानाच्चना
उपासक !

उपासक— भन्तेपिनि ला थुजाःगु अमूल्यगु ज्ञान लुमंकाः
ह्लि छ्यायेत अःपु, जिमित थाकु भन्ते !
भन्ते ! जि मिहः कःसिइ फेतुनाः निभाः
पानाच्चनाबलय् खं स्वंगु लुमंसे वया : छःपिके
न्यने धकाः वया ।

भिक्षु — ज्यू उपासक, छु खं थे धयादिसें !

उपासक— (क) लुम्बिनीइ सिद्धार्थ जन्म ज्वीवं छु
धकाः न्वेवानाबिज्यात ?
(ख) बुद्धगयाय् बुद्ध जुयाबिज्यायेवं छु
न्वेवानाबिज्यात ?
(ग) कुशिनगरय् बुद्ध परिनिर्वाण ज्वी
त्ययेकाः छु न्वेवानाबिज्यात ?
थव स्वंगु खं सीकेया लागो छःपिके न्यने
धकाः वया । कृपया छःपिसं कनाबिज्याःसा
ज्यू थे ताया ।

भिक्षु — साधु साधु, उपासक, धातथे हे भिगु खं ज्वनाः
ज्ञाल । उपासक धंपसं थथे हे प्रश्न ज्वनाः
वःसा जि नं कने दइ, कन धायेव बराबर
लुमंसे वइ । छि छम्हसिनं न्यनाः थन फेतुना-
च्चविंषि उपासक उपासिकापिनि नं थोतामय
ज्ञान दइ, सकसितं भलो कुशल ज्वीगु खं खः ।
उपासकिं, आः मन तयाः न्यनादिसें ।

भिक्षुं कनाबिज्यात—

१. लुम्बिनी सिद्धार्थ जन्म ज्वीवं ह्लाःगु वाक्य थथे खः—

- (क) अगगो हमस्मि लोकस्स
- (ख) जेठो हमस्मि लोकस्स
- (ग) सेठो हमस्मि लोकस्स

युकिया अर्थ खः जि हे ज्येष्ठ, जि हे थकालि,
जि हे श्रेष्ठ ।

(घ) अयमन्तिमा जाति नत्थि दानं
पुनव्यवो'ति ।

अर्थ = श्व जिगु अनित्यम जन्म खः, आः हानं जन्म
काये स्वाल ।

२. बुद्धगयाय् बोधिज्ञान प्राप्त जुयाःलि लहाःगु वाक्य—
अनेक जाति संसारं, सन्धाविस्सं अनिविसं ।
गहकारकं गवेसन्तो, दुक्खा जाति पुनपुनं ।
गहकारक दिट्ठोसि, पुन गेहं न काहसि ।
सब्बाते फासुका भग्गा, गहकूटं विसङ्गितं ।
विसङ्गारगतं चित्तां, तण्हानं खयमजभग्गा !

अर्थ = हानं हानं जन्म जुइमाःगु दुःख जूग्या
निर्ति जि शरीररूपी छे दयेकूम्ह (तृष्णाहृषी सिंकःमि-

यात) मा: जुं थ्व संसारय् बारंबार जन्म काये धुन ।
स्कन्धरूपी छे दयेकीम्ह हे गृहकारक ! आः जि छन्त
प्रजाचक्षुदारा खेके धुन । स्कन्धरूपी छे यात छ हान
छकः दयेके फइमखुत । छंगु क्लेशरूपी छे दयेकेगु ज्याभः
फुकं जिं तोथुला बीधुन । अविद्यारूपी छे यागु पौ फुकं
नष्ट याये धुन । चित्त संस्कारं रहित जुल । तृष्णा क्षय
जुइ धुकल ।

३. कुशिनगरय् महापरिनिर्बाण ज्वो त्ययेकाः ह्लाना-

बुद्ध महसीकापूजा

— शान्तरत्न शाक्य, यँ

नेपालिमि दाजु किजा, तता केहे पि !
सकले मु भासँ, यायेत बुद्धपूजा ।

स्वां-सित्तः जाकि — धु-धुपाँय् मरुसां
याये ज्यू बुद्धपूजा, मनं जकसां ।
ह्लाणां ज्वजलपा ह्लाः, मनं यचुकाः,
सकसिनं यायेगु, बुद्धवन्दना !

सुं गुम्हसिनं याइमखु — प्राणीहिसा;
व हे जुइ तःधंगु, बुद्धपूजा !
मविइकं सुनानं काइमखु थःम्हंतं
छेँय् थःम्ह दयेकं मेम्ह हइमखु मिसा !
सिइकं चायेकं, ह्लाइमखु मखुगु खँ
अय्लाः थ्वं त्वनाः, जुइमखु होश तंकाः ।
ह्लाः तुति चुलाः, हिचःति हायेकाः;
सयेकागु अन्न, याइमखु अहाः ।

भुलय् जुइ गात, न्ह्यलं चायेके माल
ताख्वाँय् जुइ गात, न्यनेमाल ज्ञानमाला ।

विज्याःगु वाक्य-

हन्ददानि भिक्खवे आमन्तयामिव !

वयधम्मा संखारा अप्पमादेन सम्पादेथ !

अर्थ = भिक्षुपि ! आः छिमित जि कने, कर्मरितु
आहारं बनयज्जूगु संस्कारधर्मं फुकं नाश-
वान् खः । उकिं छिपि हिं अभादी
ज्याच्वें । सम्यक् स्मृति पूर्ण जुयाच्वें ।

भितुना !

— बुद्धरत्न ‘क’

बौद्ध न्ह्यसः लिसः ‘रजतजयन्ति’ कासायात
भितुना
नीन्यादैतक ब्वति काःपि व न्यायेकूपित भितुना !
मचा थें जुयाः पिदंगु कासा
चन्द्र थें जुयाः ब्वलन पासा
स्वैपि फुकसितं कुत्कुति जिज्ञासा
यःपि फुकसितं ज्ञानया तँसा ।
इतिहासया ज्ञान दु थुकी यःसा
साहित्यया भण्डार दु थुकी स्वःसा
थः यःयःगु ल्यये दु का ह्लासा
सकसिनं फुगु चाःगु प्वंके दु श्रद्धा वंसा ।
हाइ हाइ कासा कासाय् न पासा
हर्षोल्लासया वातावरण अहा क्या खासा
न्ह्याइपुक ज्ञानया खँ तने यःसा
सकसिनं वः वी धैगु आसा ।
'रजतजयन्तीजक मखु, स्वर्ण वः हीरकजक
न मखु,
युगाँ युगतक म्वाकातयेगु भितुना छगू न्ह्यगु तँसा ।

विधुर महाजातक

बोसल व माणिक्यरत्नया शवित प्रकट याःगु

-भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

धनंजय कौरव्य जुजुया खेन्ननाः पुणक यक्षधाल— “भो महाराज ! छलपोलं छु धैविज्यानागु ? सल छह्यजक जूसां तवि दोछिम्ह सल बराबर जुलमया :। जिगु इव माणिक्यरत्न छगःजक जूसां तवि माणिक्य रत्न दोछिगःया सिवेऽश्वः जया दी । भो महाराज ! सलजक धयां नं मज्यू सकल सल धैपि समान ल्वीमखु । जिम्ह सलया गुणव शक्ति छकः स्वयाविज्याहुै ।” थुलि धयाः गनोमय बोसल गया : नगर प्राकारया च्वच्वं सल ब्वाकाः वयन । ह्यगु योजन दुगु इङ्ग्रेस्थ नगरया पःखाया च्वच्वं छचाःखेरं सल ब्वाकाः क्यंबलय् ह्याउसेच्वंगु यियागु चाः छचाः थें जक खेनेदयाच्वन । सल ब्वाकूगु बेगं यानाः सल नं खेनेमदु । पुणक नं खेनेमदु । वया जेयं चिनातःगु ह्याउसेच्वंगु जनिखं यानाः पिवार्य छव्वार्य उवनाः बेगं चाःहोकेवलय् छचाःखेरं मित्याः छत्याःजक खेनेदयाच्वनी थें खेनेदयाच्वन । थुगु प्रकारं तामास वयने धुंकाः सलमहं क्वहां वया : धाल— “भो महाराज ! जिह्य सलया गुण शक्ति खनाविज्याये धुन मखुला ? ।” अले जुजुं धाल, “भो माणवकजु, स्वयेधुन अत्यन्त आश्चर्यजनक जू ।” हाकन धाल— “आः इव मेगु नं आश्चर्य स्वयाविज्याहुै ।” थुलि विन्ति यानाः नगरया दुने उद्यानय् च्वंगु पुखूया द्याःने सल ब्वाका क्यंबलय् पुखुलिइ च्वंगु लखं सलया तुतिखो नापं मप्याक लःया द्याःने द्याःने सल ब्वाकाः क्यन । अनंति पलेच्वांहःया द्याःने सल ब्वाकाः क्यनावी

धुंकाः लापा थानाः ल्हाःनिपां चक्कंकेव सल वया : वह्गु फर्यातःगु ह्लाःनिपाया द्याःने वया : च्वंवल अले पुणक धाल— “भो महाराज ! इव सल पानाः जू ह्विते योग्य मज्जूला ?” धकाः यनास्वयेव जुजुं “जुल जुल, योग्य जुल” धकाः लिसः वियाविज्यात । “भो महाराज ! इव सल व रत्नयागु खेनेदयेन तयाविज्याहुै । इव जिगु माणिक्य रत्नयागु यानुभाव नं सोयाविज्याहुै” धकाः विन्ति यात ।

अनंति पुणकं माणिक्यरत्नयात सकल जुजुपिति न्ह्याःने खेनेदयेक तगा : “भो महाराजिय ! इव माणिक्यरत्नयात सोयाविज्याहुै । युकियागु रंग रश्म ग्रामासया दुने बांलाक तिसा वसतं छायपा च्वंपि ल्हाःतुति हृष्टपुष्ट ज्याः बांलानाच्वंपि मिसामिजंत सहित खयाःयानाः हिताच्वंपि, झांगःत, पशुत, नागत, गरुडत नापं स्पष्ट रूपं खेके ज्यू । हानं मेगु नं लडाईयागु पोशाकं तीकातःपि किसि, सल, रथ, पैदल वनीपि सिपाहिंत धयापि लडाईयागु प्यांगु अंग तथा किसि गयाच्वंपि वीरत, सेनापतित, सल गयाच्वंपि वीरत, सेनापतित, सेना सिपाहिंत मुंकाः लडाईयायेत तंयार जुयावःपि सेना व सेनापतिपि नं थुकिइ स्पष्टरूपं खेनेदयेक स्वयेज्यू । हानं मेगु नं सोयाविज्याहुै थुकिइ नगर प्राकार्य च्वंच्वंपि वीरपि सिपाहेत, प्रासाद, नगरद्वार, नगरध्वाकाय् च्वय् च्वंगु गुम्बजय् पाच्वंच्वंपि वीरपि सिपाहिंत नं स्वयेज्यू । हानं नगरया उवाःखेरं चाःह्वीकातःगु लः-

यागु नहर, द्वीप, किसिसेना, सलसेना, रणभूमि इत्यादि-
स च्वर्णं प्रिय छन्धावार इमारत आदि नं थुगु माणिक्यरत्नया
दुने बांलाक स्पष्टरूपं खनेदयेक सोयाच्वने ज्यू ।

मेगु नं नगरद्वार, गुम्बजया च्वकाय् आपालं
झंगः पंक्षित उखेथुखें व्ययाः ह्यिताः खुसि प्रसन्न जुयाच्वं-
च्वन । इपि झंगः पंटिट, हंस, कोकिल, ह्ययेखा, कर-
विक, भुलूखा, हाकुपि ह्ययेखा, तुयूपि कोकिल, वाउंपि
ह्ययेखा इत्यादि जातविजातयापि झंगः पंक्षित खः महा-
राज ! इपि झंगः पंक्षित नं थव माणिक्यरत्नय दुने स्पष्ट
रूपं खनेदयेक स्वये ज्यू । मेगु नं अत्यन्त बांलालाःगु
लासा लायातःगु नगर छुतुलिइ नं लूँयागु वैं जुयाच्वंगु
चिमिसं हैं ति ति स्वानावह थे च्वंगु शोभायमान जुया-
च्वंगु राजधानी नगर छगु नं खने दयाच्वन । लूँयागु
वैं जुयाच्वंगु नगरया दुने छेयागु झो, पसःयागु झो,
मूलगु सडक, प्यंगु दुवाः च्लाःगु सडक, महल, प्रासाद,
धर्मशाला, ततःखागु छें, चिचेखागु छें यवं दयाच्वन ।
उकी च्वंगु बां बांलाःगु इयाः आदि नं बांलाक खनेदया-
च्वन । भट्टीइ वनाः अय्यलाः त्वनाच्वपि अय्यलाःगुलुत,
भुतुलिइ जा थुयाच्वंपि मनूत, वेश्यात, परिद्राजकनीत,
व फलफुल मियाच्वंपि, कापः मियाच्वंपि व्यापारीत,
लाकां, खराउ, बैलगाडा इत्यादि मियाच्वंपि मनूत,
लूँकःमि, रत्न परीका याइपि ज्वाहारित, मरि मीपि
मरिकःमित, प्याखहुपिपि प्याखमोत, बाजं थाइपि, लापा
थाइपि, नगरा थाइपि, नायँखि थाइपि, धिमय् थाइपि,
संख पुइपि, भ्वाःलि पुइपि, सितार थाइँ, मूदङ्गः आदि
बाजं थाइपि मनूत घण्टाघरय् बेलाबखतय् नगरा
थाइपि मनूत, हजाम नौत व बांलालाःगु तिसावसतं
तियाच्वंपि मिसात मिजंत, प्याखं हूगु स्वयाच्वंपि मनूत,
हानं चक्कंगु मैदान दुयाय् मंचया द्याने मंच गोयाः उकि-
या द्याने च्वनाः, इपि बांलालाःगु तिसावसतं तियाः प्याखं
हुयाच्वंपि प्याखमोत सोयाच्वंपि मनूत, उगु मेला-उत्स-
वस पहलवान्त तिर्ति न्हुयाच्वंगु दृश्यत, मल्लयुद्ध याइपि
पहलवान्पिसं थःथःगु बोह खंपा दात्तुदायाः बल क्यना-
च्वंगु आकार व जूलवानाः त्यानाच्वंपि, बुनाच्वंपि
इत्यादि व्याकं थव जिगु माणिक्यरत्नया दुने स्पष्टरूपं
खनेदइगु जुयाच्वन ।

मेगु नं थव जिगु माणिक्यरत्नया दुने स्वेद्या-
विजयाहुँ । पर्वतया कोस्सं छचाःखेरं बास यानाच्वंपि
अनेक प्रकारयापि जीवजन्तु पशुत नं थुकी दुने खने
दयाच्व । व पशु जन्तुत मिह, धुँ, बन्देल, भालु, तरच्छ
चितुवा, गैडा,, जंगली दोहैं, वृषभ, मेय, चलता, दुगु,
एणी धइपि चलात, जरायो, धों, फ्याकुधों, फुति फुति
दुपि, ह्यय च्याकि थाःपि चलात, चिवांगना मृगत,
खरा:चात, चवासापा इत्यादि जंगलि जन्तुत नं खने दया-
च्वन । मेगु नं थव जिगु माणिक्यरत्नया दुने खुति, नहर
बाबांलाःगु किनारा दुगु जवांच्वं लूँ थे च्वंगु फिसः दुगु
स्वच्छ निर्मलगु लः बा: वनाच्वंगु खुसित नं खनेदयेक
स्वयाच्वने ज्यू । थुपि नदीनालाया लखय् दुने जुयाच्वंपि
सोंज, गोंज, कावले, न्या, भुन्या, सर्प थे च्वंपि ताताः
हाकःपि न्यात उखेथुखें लःया दुने चाचाः ह्यजूपि जल
जन्तुत नं थुकी बांलाक खनेदया वः । मेगु नं थुकी अने-
अनेगु सिमा गैँखि संयुक्त जुयाः अनेक प्रकारयापि झंगः
पंक्षित हाःगु सलं गुंजायमान जुयाच्वंगु, हानं खुसि
शरनासलः न्ह्यानाच्वंगु सलं न्ह्याइपुस्से च्वंक हुनुनुं
सः वयाच्वंगु, हानं प्यंगु दिशापाखे वोयावयाच्वंपि लः
हैंयत, हंसराजत नं लखय्च्वंपि न्या, कावले, सोंज
गोंजत आदि शोभायमान जुयाच्वंगु ततःधंगु पुखूत नं
थुकी खनेदयावइगु जुयाच्वन । छचाःखेरं चि सवाःवःगु
लखं भरिभराउ ज्याः महासमुद्या ह्याय् समान जुया-
च्वंगु सिमा जंगलं त्वप्युपाच्वंगु भूभागत नं थव जिगु
माणिक्यरत्नया दुने खनेदयावइगु जुयाच्वन ।

मेगु नं स्वयाविजयाहुँ । थुगु माणिक्यरत्नया दुने
पूर्वदिशापाखे च्वंगु विदेह महाद्वीप, पश्चिम दिशापाखे
च्वंगु अपरगोदावन महाद्वीप, उत्तरपाखे च्वंगु उत्तरकुरु
महाद्वीप, दक्षिण दिशापाखे च्वंगु जम्बू महाद्वीपत व
सुमेहु पर्वतया छचाःखेरं प्यंगु दिशाय् स थःगु रस्सि
जाजवश्यमान यायेफुह्य चन्द्रराज व सूर्यराज इत्यादिं
न थुकीया दुने स्पष्टरूपं खनेदयेक स्वयाच्वने ज्यू ।
संसारभरय् दक्षलय् तःजाःगु हिमालय पर्वतमाला व
अत्यन्त विशाल जुयाच्वंगु महासमुद्र तथा चतुर्महाराज
देवतापि प्यह्य बास यानाविजयानाच्वंगु चतुर्महाराज
देवलोक, किञ्चरत बास यानाच्वंगु महान् जंगलत व फार-

सक उद्यान, वित्तलता उद्यान, मिस्सक उद्यान, नन्दनवन उद्यान, वेजप्रन्त महाप्रासाद, सुधम्म देवसभा, तावर्तिस देवभवन, रुद्रावलेस स्वां हृष्णाच्चनीय पारिजात वृक्ष, ऐश्वर्य धड्हा देवतापिसं गयाजुइहा किसि, च्चं आकासय थाहां बनाच्चंगु बिजुलिया लहराये नन्दनवन उद्यानपाखे थाहां बनाच्चंपि देवतापि व धृप्तरापि नं कामतृष्णाद्वारा लोभ क्यनाच्चंपि देवकन्यापि नं माणिक्यरत्नया दुने स्वयेऽयू । अनेअनेगु रत्नद्वारा निर्माण यानातःगु द्वलदंडः सयक आपाः जुयाच्चंगु देवतापिनिगु देवभूवन नं थुगु माणिक्यरत्नया दुने स्पष्ट रूपं खनेदयेक स्वप्नच्चने ज्यू ।

मेगु नं थुकी स्वयाबिज्याहूँ, तावर्तिस देवलोक, यामा, तुसित, निम्मानरति, परनिम्मित वसवर्ती-देवलोकत

नं ज्योतिं चमक्य् जुयाच्चंगु, पाकःत थे चंचलगु न्यागु प्रकारयागु पलेस्वानं शोभायमान जुयाच्चंगु यच्चुसे पिच्चुसे च्चनाः अत्यन्त निर्मल जुयाच्चंगु लखं जायाच्चंगु पुखूत नं थव माणिक्यरत्नया दुने स्पष्टरूपं खंकाकाये ज्यू । थुगु प्रकारं नं स्वयाबिज्याहूँ महाराज !

“ओ महाराज्ञपि बांलाक स्वयाबिज्याहूँ, मनूतयत शासन यानाबिज्याःपि महाराजाधिराज्ञपि ! थव अत्यन्त बांलाना : जाजवल्यमान जुयाच्चंगु रत्नयात जि जू भिहते-बलय् दावय् पायेगु जुल । यदि जि बृत धाःसा थव जिगु माणिक्यरत्न छलपोलपिसं क्याबिज्याहूँ !” थुलि धया : माणिक्य रत्नयात बांलाक सकल जुजुपित क्यनाः घोषणा याःगु जुल ।

बुद्धया चिं ?

- तबः, मरु

शान्ति गजाःगु गन गथे दइगु
थुलि हे न्यनेत बुद्ध म्हया
चीवाहाः पतिकं वहि-वाहाः पतिकं
शास्ता गन दु माला : स्वया ।

त्वा : त्वा : पतिकं गां गां पतिकं
नगर शहर व दक्कोभनं
वय्त लिसः वल भी दे दुन्य हे
बुद्ध जा बूगु थन हे खः ।

न्याय मदय् व्यु व शान्ति मदय् व्यु
बुद्ध बूगुया चि थन दु
स्व स्व नायःतय् ह्लाःती खला
मेगु मदय् व्यु व गुलुपाः दु ।

प्रकृतिया लीला

- अमृतमान शाक्य
इतुस्वाहाः, ये

मामं जन्म वियाः भीपि
थुगु जगतय् दंवया ।
सकस्यां थुइमाः, सीके नं मा:
प्रकृतिया लीला ईव खः ।

मचां ल्याय्म्ह, बुहा नं ज्वी
थ्वैत सुनां पते मफु ।
रूप हिली अले रंग हिली
अय्नं थव सुयां वशय् मदु ।

भगवान् भरोसा धाःसां तविनं
च्चनीमखु थव अथें ल्यनाः
अन्तय् सुयां मययेकाः नं
म्वाये मालीगु प्रकृतिया लीला ।

श्री बौद्ध पाठ्यकालि

बुद्धपूजा

२०५३ श्रावण १५, काठमाडौं-

आनन्दकुटी विहारको पूर्णिमाको कार्यक्रम अनुसार यहाँ भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरसमक्ष शीलप्रार्थना भई बुद्धपूजा सम्पन्न भयो । भिक्षु अध्यघोष महास्थविरस्त्रारा धर्मचक्र प्रवर्तनसूत्रको आधारमा धर्मदेशना गर्नुभएको थियो । शाक्यवंशका सिद्धार्थकुमारको गर्भप्रवेश, गृहत्याग, पञ्चभद्रवर्गीय भिक्षुहरूमा बुद्धारा धर्मचक्र देशना, तुषितभुवन गई आमा माहामायादेवीलाई अभिधर्म देशना र यसक प्रातिहार्य प्रदर्शन गरिएको संयोग परेको र उपसम्पन्न भिक्षुहरूको वर्षावास प्रारम्भ हुने दिन पनि संयोग परेको यस दिनमा भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरप्रमुख भिक्षु महासंघबाट यहाँ स्थित सीमागृहमा उपोसथ विनयक्रम सम्पन्न गरियो । सोही दिन अमृत बौद्ध परियति शिक्षालय आनन्दकुटी विहारका विद्यार्थीहरूद्वारा मनाइएको गुरुपूजाको बेला भिक्षु धर्ममूत्तिले गुरुपूजा सम्बन्धमा यसका सांस्कृतिक परम्परा र उपादेयतावरेमा गहकिलो व्याख्या गर्नुभयो । यसै गरी अमृत विद्यार्थी समितिका अध्यक्ष विजय मानन्धर, सचिवहरू विकास मानन्धर र शमिला महर्जन एवं अरु सदस्यहरूले पनि मन्त्रव्य व्यक्त गरिएको थियो । सो दिन दानप्रदान एवं आनन्दकुटी दायक सभावाट भोजनदान पनि भएको थियो ।

यस विहारका भिक्षु संघलाई चतुप्रत्ययका लागि दिवंगत बुद्धिवहारुको नामबाट श्रीमती लक्ष्मी शाही कालिमाटीबाट रु. ५,५००।- नगद प्रदान गरिएको छ ।

धर्मचक्र स्वास्थ्यकेन्द्रको उद्घाटन
सम्पन्न

२०५३ आषाढ द, काठमाडौं-

यहाँको थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदको आयोजनामा भिक्षु विशुद्धाचार्यबाट धर्मचक्र स्वास्थ्य केन्द्रको उद्घाटन सम्पन्न भयो । बछतबहारु चित्रकारको अध्यक्षतामा भएको सो समारोहमा प्रा. आशाराम शाक्यले लुम्बिनी विकास कार्य स्वायत्त शासनयुक्त निकायबाट संचालन गर्नुपर्ने कुरामा प्रकाश पार्नुभयो भने डा. सागरत्न शाक्यले बुद्धका शान्ति सन्देशहरूलाई अशान्त र समस्यापूर्ण समाजमा व्यवहारमा प्रयोग गर्नुपर्ने कुरा बताउँदै त्यस लेत्रा नदमा आफूले सकेसम्मको सेवा पुन्याउने कुरा बताउनुभयो । केन्द्रीय परिषद्का सदस्य सचिव विशुरत्न शाक्यले भिक्षु अनगारिकाहरूलाई चतुप्रत्ययको व्यवस्था गर्ने र सबैद्वारा विनय, नियम र शीलाचरण पालन गर्ने गराउने परिषद्को उद्देश्य भएको कुरा उल्लेख गर्नुभयो । तसु बौद्ध सेवा समितिका अध्यक्ष मेजर दीपक गुरुड्ने धर्म निरपेक्षता अभियान चलाउनुपर्ने ग्रावश्यकतामात्रि प्रकाश पाइ जनजातिलाई बौद्धधर्मका विषयमा सक्षम बनाउनुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो ।

यसै गरी प्रा. सुर्ख शाक्यले महायान तथा थेरवाद विहारहरू व्यक्तिगतरूपमा परिणत गर्ने क्रियाकलापर्यन्त देखापरेको कुराको चर्चा गर्दै जुनसुकै बौद्ध विहारको मूल सिद्धान्त चतुरायंसत्य र आर्य अष्टाङ्गिकमार्गलाई अपनाउने नै भएको छ भन्ने कुरा बताउनुभयो ।

सभापतिको आसनबाट परिषद्का अध्यक्ष बछत-

आनन्दभूमि

बहादुर चित्रकारले २०५८ सालमा हुने जनगणनामा बौद्धहरूले चनाखो भई तथ्याङ्क फाराममा आफूलाई बौद्ध भनी लेखाउनुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो । सो बेला आशाभाइ तण्डुकार र सेतीकाजी तण्डुकारले पनि मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

अध्यक्ष चयन

२०५३ आषाढ ३१, काठमाडौं-

नेपालको राष्ट्रिय बौद्ध संस्था धर्मोदय सभाको अध्यक्ष पदमा तीन तीन वर्षको प्रत्येक अवधिमा येरवाद, महायान र वज्रपानका प्रतिष्ठित व्यक्तिलाई क्रमशः विनाचुनाव अध्यक्ष मनोनयन गर्ने नियमग्रन्तुसार यम पटकको कार्यकारिणीको चुनाव उप्राप्त महायानको प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्तित्व द्रुग्राम शन्तराष्ट्रिय प्रज्ञा प्रतिष्ठानका संस्थापक, सल्लाहकार एवं धर्मसंग्रह सुप्रति-ष्ठित बौद्धविद्वान् द्रुग्राम यालटुल रिम्पोछे शेपलाई मनोनयन गरिएको छ । वहाँको अध्यक्षतामा नियमानुसार गठित उपाध्यक्ष पांचमा लोकदर्शन वज्राचार्य, भिक्षु सुभंगल महास्थविर, भक्तिदास श्रेष्ठ, ओम्कार प्रसाद गौचन, कनकमान शाक्य रहनुभएको छ भने महासचिव, सचिव, सदस्यसचिव, कोषाध्यक्ष र सहकोषाध्यक्षमा क्रमशः त्रिरत्नमान तुलाधर, बुद्धरत्न वज्राचार्य, सोभियतरत्न तुलाधर, लक्ष्मीदाम मानन्धर र सागरमान वज्राचार्य रहनुभएको छ । यस्तै कार्यकारिणी सदस्यहरूमा पद्धत्योति त्रिरत्न तुलाधर, नानीमैयाँ मानन्धर, सुवर्ण शाक्य, इन्द्रवहादुर गुरुङ, स्वयम्भूरत्न तुलाधर सुचित्रमान शाक्य, धर्मकुमार हलवाई, प्रकाशमान गुभाजू, अवकलधर्ज गुरुङ र प्रेमलाल तुलाधर रहनुभएको छ ।

यसै गरी विधानशनुमार गठन भएको केन्द्रीय सल्लाहकार समितिमा सभापति भिक्षु सुदर्शन महास्थविर र पदेन आजीवन सदस्यहरूमा छेचुकुस्यो लामा र दिव्यवज्र वज्राचार्य रहनुभएको छ भने अन्य सदस्यहरूमा भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर, पं. बद्रीरत्न वज्राचार्य, रत्नवहादुर वज्राचार्य, प्रा. आशाराम शाक्य प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ, सर्वज्ञरत्न तुलाधर, सानुरत्न स्थापित र

ग्रान्तद्वयि

अनगारिका धर्मवती रहनुभएको छ ।

नवनियुक्त अध्यक्षको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले चालु आर्थिकवर्ष २०५३ को लागि रु. १०,१३,४००/- को अनुमानित बजेट पारित गरिनुका साथै वाखिक कार्यक्रम पनि तर्जुमा गरियो । सो बेला बरिष्ठ उपाध्यक्ष लोकदर्शन वज्राचार्यले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय जगत्मा सुपरिचित रहेको नेपालको राष्ट्रिय बौद्ध संस्था धर्मोदय सभाले विश्वशान्तिको भूमिकामा नेपाली बौद्धहरूलाई बढी क्रियाशील गराउन सक्षम हुनुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो ।

सहयोगको रूपमा चेक हस्तान्तरण

२०५३ श्रावण ३१, कीरितपुर-

थाइलैण्डका परराष्ट्र मन्त्रालयका नायक स्थायी सचिव सारोच जबनविराट र दक्षिण एशियाली देश विभागका निदेशक एन. एल. वंगपिया सुरक्षोन फिलेड सहितका सात सदस्यीय शिष्टमण्डलले यहाँको नगरमण्डप श्री कोति विहारमा बुद्धपूजा गर्नुका साथै थाई सरकारको तरफबाट स्थायी सचिवले श्री कोति विहारलाई सहयोगको रूपमा अमेरिकी डलर १६,६३६/४३ (ने. रु. ११,२० २१२/६५) को चेक उत्त विहारका प्रमुख भिक्षु सुदर्शन महास्थविरलाई हस्तान्तरण भर्नुभयो ।

एशियाली देशहरूसँग मैत्री तथा सांस्कृतिक सम्बन्ध सुदृढ पाने उद्देश्यले भारत, थीलज्ज्वा र बंगलादेश हुँदै नेपाल आइपुगेको सो शिष्टमण्डलका बीच सो अवसरमा सिद्धार्थ स्मारिका (मावादेवी मन्दिर) को गर्भगृहको उत्खननमा पाइएको ढुङ्गाको बारेमा पनि कुराकानी भएको थियो ।

साधारण सभा सम्पन्न

२०५३ श्रावण १६, ललितपुर-

यहाँको लोककीति महाविहार, इटिटोलस्थित युवक बौद्ध मण्डल, नेपालको २६ औं वाखिक साधारण सभा जनसंख्या तथा वातावरणमध्ये प्रकाशमानसिंहको प्रमुख आतिथ्यमा मण्डलका धर्ममानुशासक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरसमक्ष शीलप्रार्थना भई शुरू भयो । मण्डलका

अध्यत सुचितमान शाक्यको सभापतित्वका संपन्न भएको सो बेला स्वागत उपसमितिबाट स्वागतगान, उपाध्यक्ष सानुराजा शाक्यबाट स्वागतभाषण, महासचिव राजेश शाक्यबाट वार्षिक प्रगतिप्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष सुनीन वज्ञाचार्यबाट आर्थिक प्रतिवेदन र अर्का उपाध्यक्ष चन्द्रमान शाक्यबाट धन्यवाद जापन भएको थियो । यसे गरी सो बेला मण्डलका बैठक सल्लाहकार द्वय प्रा. आशाराम शाक्य र बुद्धिराज वज्ञाचार्य तथा लुम्बिनी विकासकोषिका सदस्य-सचिव आड दावा शेषद्वारा संतव्य व्यक्त गरिएको थियो । साधारण सभा प्रारंभ भई पुण्यानुमोदनसहित विसर्जन भएको थियो ।

वार्षिक समारोह मनाइयो

३०५३ जेठ १६, पाल्पा-

यहाँको बौद्ध महिला समितिको बाह्रों तथा बौद्ध युवासंघको आठों वार्षिक समारोह महाबोधिविहार तान-सेनमा संघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरको सभापतित्व एवं युवा संघका निवर्तमान अध्यक्ष विनयराज वज्ञाचार्यद्वारा स्वागत भाषण भई मनाइयो । बौद्ध युवा संघबाट ज्ञानमाला भजन, बौद्ध महिला समितिका सचिव सुमना शाक्यबाट वार्षिक आयव्यय तथा प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत भएको सो समारोहमा बुद्धपूजा र शीलप्रार्थना भएको थियो ।

सो बेला मन्तव्य दक्ष गद्दे लुम्बिनी विकासकोषिका उपाध्यक्ष विमलानन्द महास्थविरले लुम्बिनीको महत्वलाई बुझेर जति विदेशी पर्यटकहरू त्यहाँ आउँछन् त्यति नेपालीहरू नगराएको गुनासो गर्नुभयो । यस्तै करणा बौद्ध समूहका अध्यक्ष छवराज शाक्य, ज्ञानमाला संघका अध्यक्ष देवेन्द्रमान शाक्य, ज्ञानमाला सभाका अध्यक्ष कृष्ण-प्रसाद शाक्य, धर्मोदयसभा शाखाका सचिव चकोरमान शाक्य, उप-मेयर दशरथमुनि शाक्य, चूडाकर्म संघका अध्यक्ष प्रेममान शाक्य र बौद्ध महिला समितिका अध्यक्ष श्रीमती पूर्णमाया महर्जनद्वारा मन्तव्य व्यक्त गरिएको थियो । यसे गरी बौद्ध युवासंघका अध्यक्ष रविमान वज्ञाचार्य, कोषाध्यक्ष दीपेन्द्रकाजी शाक्य, नारयण वज्ञाचार्य, सुमन सुवाल, प्रज्वलशेखर वज्ञाचार्य, दीपेन्द्रराज

वज्ञाचार्य, विज्ञान श्रेष्ठ र सुनील शाक्यलाई कोषिका उपाध्यक्ष भिक्षु विमलानन्दद्वारा शपथग्रहण गराइएको थियो । उपाध्यक्ष चिनीदेवी वज्ञाचार्यबाट धन्यवाद जापनपछि शाक्यानन्द महास्थविरबाट धर्मदेशना भएको थियो ।

धर्मचक्र प्रवर्तन दिवसको आयोजना

२०५३ श्रावण १५, पाल्पा-

भगवान् बुद्धद्वारा धर्मचक्र प्रवर्तन गर्नुभएको दिवसको रूपमा यहाँको करुणा बौद्धसंघ, होलाङ्गदी विहारमा संघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरद्वारा समुद्घाटित भई दिवस मनाइयो । संघका अध्यक्ष सह प्रा. छवराज शाक्यको सभापतित्वमा संपन्न सो समारोहको बेला ज्ञानमाला भजन, शीलप्रार्थना एवं ‘करुणा भावना’ मुख्यपत्रको विमोचन भएको थियो । त्यस बेला विभिन्न धर्मसंघ शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गरिएका थिए ।

मासिक धार्मिक कार्यक्रम

२०५३ आषाढ १, पाल्पा-

२०५२ भाद्र महिनादेखि शुरू गरिएको मासिक धार्मिक कार्यक्रम ११ औं पटकको रूपमा तानसेन बुद्धविहार होलाङ्गदीमा ज्ञानमाला भजन, बुद्धपूजा र पञ्चशील प्रार्थना गरी सम्पन्न गरिएको छ । संघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरको सभापतित्वमा प्रेममान शाक्य, सुश्री सुमना शाक्य, देवेन्द्रमान शाक्यद्वारा मन्तव्य प्रकट भएको सो कार्यक्रममा सहप्राध्यायक छवराज शाक्यले विहारको मर्मत र विकास गर्न उडाए गुरुर्योजना तयार गर्ने लक्ष्य रहेको बताउँदै उक्त विहारको निर्माणको थालनी दिवंगत भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर ४ महीनासम्म त्यहाँ रही गर्नुभएको र अब भिक्षु अमृतानन्दको गुणानुस्मरण गरी वहाँको प्रतिमा उक्त विहारको कम्पाउण्डभित्र स्थापना गरिने योजना रहेको कुरा बताउनु भयो ।

दावुकाजी शाक्यद्वारा स्वागतभाषण गरिएको सो बेला सचिव कदमलाल वज्ञाचार्यबाट कार्यक्रमको

गतिविधिको प्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष बीरेन्द्रकाजी शाक्य-
द्वारा आयध्ययको प्रतिवेदन प्रस्तुत गरिएको थियो ।
उक्त विहारको लागि चिनियादेवी र विश्वमान वज्रा-
चार्यले रु. ५६५०।— पनें जूट कापेट, दुर्गाराज शाक्यले
रु. १०००।— पनें माइक्रोफोन, बीरेन्द्रकाजी शाक्यले
साउण्डबक्स र भैरहवाका बलराम सिन्धीले रु. ५००।—
वराङ्गको १ ट्रक ईंटा प्रदान गर्नुभएको थियो ।

बौद्ध समूह गठन

२०५३ बैशाख २६, पाल्पा—

यहाँको बुद्धविहार होलाङ्गदीमा भिक्षु शाक्या-
नन्द महास्थविरको धर्मानुशासकत्वमा बौद्ध संस्था करणा
बौद्ध समूह गठन गरिएको छ । जनमानसमा बौद्धका उपदे-
शलाई प्रचार प्रसार गर्ने, बुद्धधर्मनुकुल शील सदाचारको
भारेमा अवलम्बन गर्ने, धर्म प्रति युवावर्गलाई क्रियाशील
बनाउने र होलाङ्गदी बौद्ध विहारको मरम्मत, निर्माण
र विकास गरी एउटा बौद्ध केन्द्रको रूपमा विकसित गर्ने
उद्देश्य लिई गठन भएको सो समूहमा अध्यक्ष, सचिव,
कोषाध्यक्ष, सहसचिव र सहकोषाध्यक्ष क्रमशः छत्रराज
शाक्य, विश्वमान वज्राचार्य, मदनलाल वज्राचार्य,
बीरेन्द्रकाजी शाक्य, संजयराज शाक्य र सरजुलाल
वज्राचार्य रहनुभएको छ भने कार्यकारिणी सदस्यहरूवा
दशरथमुनि शाक्य, प्रेममान शाक्य, सत्तलाल वज्राचार्य,
नगेन्द्रशेखर वज्राचार्य, चिनियादेवी वज्राचार्य, देवेन्द्र-
मान शाक्य, पूर्णमाता महर्जन, बाबुकाजी शाक्य, दुर्गा-
राज शाक्य, मायादेवी शाक्य, तेजकाजी शाक्य, विनय-
राज वज्राचार्य, सुवर्णमुनि शाक्य, उत्तल वज्राचार्य र
सुमेघरत्न वज्राचार्य रहनुभएको छ ।

(नेपालभाषा)

बौद्धसभा जुल

१११६ तछलाथ्व द, लुमु

थनया सुवर्ण छत्रपुर विहार बुद्धपुजा जुयाःलि
बाबुराम महर्जनया सभापतित्वय् छगू बौद्धसभा जुल ।
उद्यलय् धर्मदेशना यासे भिक्षु चन्द्रगुप्तं साःगु नसा
नयेगु तातुनाः भिक्षु जुइपि प्रज्ञां जाःपि ल्वीमखु धर्था-

(ल्यं न्हाने द्याः ल्याः २ स)

आनन्दमुमि

बिज्यात । ये रवाइ केन्द्रीय दायक परिषद् यानायः बाखते
बहादुर चित्रकार पञ्चशीलया व्याख्या यानाःलि उकि-
यात द्यवहृत्य न छचलेसाःगु धइद्यूर्थे परिषद् या
सल्लाहकार लोकबहादुर शाक्यं बुद्ध धर्म व संघया
सरण्य वनेगुया यथार्थ खें कनाविज्यात । पूर्णमान मह-
र्जन व विद्वा नावितपिसं थःथःगु मंतुना प्वंकूगु उगु
व्यलय् अन्तर्फिट्रिय भावना केन्द्रया सहसचिव शान्तमान
शाक्यं श्रुतमय प्रज्ञा, चिन्तनमय प्रज्ञा, भावनामय प्रज्ञाया
खें कनाः बुद्धधर्मय् जातपात मदुगु खें न्हाथनाविज्यात ।

बुद्धधर्मकथं दकिला हन

१११६ दित्तलागा १, यं-

सिकंसूबाहाःया मायादेवी शाक्यया काय् सुरेश
शाक्य मदया: दिलि दुगु दित्तस शाक्यपिनि परम्परा कथं
जाप्य थयाः अर्यलाः श्वं त्वनाः श्राद्ध यानाः दकिला
हनेगु परम्परायात त्वाथलाः भिक्षुपिनिपाखें धर्मदेशना
याकाः बुद्धपुजा व शीलप्रार्थना यानाः दकिला हन ।
भिक्षु शीलभद्रपाखें बुद्धपुजा व भिक्षु धर्मसोभनपाखें
धर्मदेशना जूगु उगु इलय् सुवर्ण शाक्य, लोकबहादुर
शाक्य, प्रेमबहादुर शाक्य, भुवनलाल प्रधान व बाखत-
बहादुर चित्रकारपिसं बुद्धधर्म, बौद्ध रितिथिति व समाज-
कल्याण ज्वीगु परम्परा न्हाकेगु विषययात कयाः
थःथःगु मंतुना प्रस्तुत यानाविल । स्वयम्भू ज्ञानमाला
भजनं सुरु जूगु उगु ज्याइवलय् विष्णुरत्न शाक्यं सम-
सामयिक निपु भजन हालाविज्याभु खः । सभा श्याम-
कृष्ण मानधरपाखें संचालन जूगु खः ।

सिर्पि इन

१११६ दित्तलागा ४, यल—

२५४० वबःगु बुद्धजयन्तीया लसतास लोटस रिसर्च
सेण्टरपाखें 'मंत्री' विषयय न्हाकूगु निबन्ध प्रतियोगि-
ताय् ह्लाप, ल्यू व लियांल्यू जूपिन्त मूपाहाँ डा. भिक्षु
सुनन्दं छसीकथं २५००।— २०००।— व १५००।— या
नापि ध्याहृष्ट व न्याहृष्ट स्थानप् वःपिन्त ह्लाति ५००।—
व सरूलःह्लानाविज्यात । उद्यलय् पं. हेनराज शाक्य,
डा. वज्रराज शाक्य व केदार शाक्यपिन्सं युवातप्यगु

ग्रन्थ दिवस हन

१९९६ गुंलाथ्य ७, रूपन्देही-

आचार्य डा. भिक्षु ग्रन्थानन्द महास्थविर मदुया खुबबःकथंया गुणानुस्मरण दिवस भिक्षु ग्रन्थानन्दया शिष्य ग्रन्तर्रचित्रिप बौद्ध समाजया संस्थापक ग्रन्थविर भिक्षु मंत्रीया समापतित्वय् थनया लुभिनोइ चवंगु बुद्धनगर-या ग्रन्थ हलय् चवचायेकूगु दु।

थनया प्रमुख जिल्ला अधिकारी भोला सिल-बालया प्रमुख अतिथय् मैनवत्ती च्याका: उलेज्या जूगु उगु समारोहस मदुहु भन्तेया किजा लुभिनी विकास कोषया उपाध्यक्ष भिक्षु विमलानन्द महास्थविर वसपोल ग्रन्थानन्दया परिचय व्युसे वहुश्रायामिक व्यक्तित्वयात न्हाथनविजयात। स्थानीय पुलांहा राजनीतिज्ञ सत्य-नारायण भालिक, बुद्ध आदर्श मा. वि. या प्रधानाध्यापक, ग्रन्तर्रचित्रिप ग्रनुसंधान केन्द्रया देवेन्द्र शाक्य व प्रमुख अतिथि मदुहु भन्ते धामिक विशेषता जक मख्से सामाजिक, साहित्यिक व व्यातुगु आत्मबल कथ सुधार याइत्य व्यक्तित्वकथं नं जूगु खेय् थःगु मंतुना एकूगु जुल। सभापतिया थासं समाजसेवी भिक्षु मंत्री आचार्य ग्रन्थानन्दया इच्छाकथं तथार जुयाच्वंगु शब्दकोष पिथनै मफयाच्वंगु खेयात कुलाः वसपोलया गुन लुभकेगु थेरबाद जगत्या तःधंगु कर्तव्य खः धइविजयात। उद्घ-

लय् बुद्धकालीन सफूया प्रदर्शनी व ग्रन्थानन्दी जितियो नं प्रदर्शन जूगु खः।

गुंला धर्म हनीगु

१९९६ गुंलाथ्य ८, यल-

सप्तपुर महाविहार ज्ञानमाला भजनखलः, चिक-बहीया ख्वालय् गुंला लच्छियंकं लुचिद्यः थाकेगु याना वयाच्वंगु इवलय् थपालय् नं उगु ज्याइवः न्ह्याकेत्यंगु दु। थुकथं लच्छियंकं थाकागु लुचिद्यः गुंलाधर्म वयचाइकुन्हुया दिनय् शंखमोलय् चुइके यंकीगु खः।

थपालय् या गुंलालच्छिया प्रत्येक शनिवाः पर्तिकं धर्मदेशना व थी थी बहाइहीया भजनखलःपाँखे ज्ञान-माला भजन याकेगु नं व्यवःज्यूगु खः।

धर्मदेशना वियाविज्याइपि शद्वेय विद्वान् पि थये खः— डा. भिक्षु सुनन्द, भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु मुमेध महास्थविरपि व पं. हेमराज शाक्य, प्रा. ग्राशाराम शाक्य, पं. रत्नराज वज्राचार्यपिसं कथहं ये मयुरवर्ण महाविहार, भिन्ठेबहाः, रुद्रवण महाविहार ओकुबहाः, हिरण्यवर्ण महाविहार नामवहाः (तारेमाम संघ) यशोधरा महाविहार दूबहाः, श्रीवच्छ महाविहार श्रीबहाः व अक्षयेश्वर महाविहार, बौद्ध विहार युवा समूह, पूच्च यलयापाँखे ज्ञानमाला भजन याकीगु जूगु दु।

धर्मदेशना व ध्यान भावनाय् व्यतिकायेत इनाप

‘ग्रानन्दकुटी विहार’ स्वयम्भूस लच्छियंक गुंलाधर्म हनेकथं हित्यं

सुथय् सुथय् धर्मदेशना व ध्यान भावना जुयाच्वंगु दु।

सकसितं व्यतिकायेत इनाप याना !

‘ग्रानन्दकुटी विहार,
स्वयम्भू, ये ।